

Naročnina

za državo SHS:

na mesec Din 20
za pol leta 120
za celo leto 240

za inozemstvo:

mesečno Din 30

Sobotna izdaja:

celoletno

v Jugoslaviji Din 40

v inozemstvu 60

SLOVENE

Uredništvo je v Kopitarjevi ulici 6/III. Rokopisi se ne vračajo; nefrankirana pisma se ne sprejemajo. Uredništvu telefon 50, upravnitva 328.

Političen list za slovenski narod.

Uprava je v Kopitarjevi ulici 6. Cekovni račun: Ljubljana 10.650 in 10.349 (za inserate) Sarajevo 7.563, Zagreb 39.011, Praga in Dunaj 24.797.

Cene inseratov:Enostolpna petlinna vrsta
mali oglasi po Din 1'50 in
Din 2'—, večji oglasi nad
45 mm višine po Din 2'50,
veliki po Din 3'— in 4'—,
oglas v uredniškem delu
vrstica po Din 6'—.**Pri večjem naročilu popust.**Izaja vsak dan izvzemši
ponedeljka in dneva po
prazniku ob 4. uri zjutraj.

Poštšina plačana v polovini.

Važen sklep Društva narodov.

Glavni problem, ki ga rešuje Društvo narodov tekom svojega sedanjega zasedanja, je vprašanje, kako bi se dala preprečiti v prihodnosti vsaka vojna. Za najvažnejša sredstva, da doseže ta svoj cilj, je smatralo Društvo narodov razorožitev, obligatorično mednarodno razsodišče in primerne sankcije.

O teh vprašanjih so razpravljali vodilni politiki evropskih držav in Društva narodov v več odsekih in pododsekih. V enem izmed teh pododsekov so bili že natanko določili, koga bodo smatrali v bodočnosti za »napadalca«, katerega naj zadenejo tudi vse težke posledice za svojevoljno započeto vojno.

Ko pa je pododsek besedilo svojega sklepa predložil plenumu dotične komisije v odobritev, se je nenadoma dvignil japonski zastopnik Adachi in je zahteval revizijo pododsekovega sklepa z utemeljitvijo, »da japonska vlada ne more priznati za napadalca onega, ki se potegne za pravice svojih rojakov v tuji državi, ker ne priznava principa, da je ravnanje s tujci v kaki državi samo notranjepolitična zadeva dotične države.«

S temi besedami je japonski delegat jasno povedal, kaj hoče. V Ameriki živi mnogo Japoncev, ki jih hoče Japonska varovati pred vsakim nasiljem ameriških oblasti, pravzaprav pa hoče tudi ugled svoje države s tem, da se energično protivi prepovedi vseljevanja Japoncev v Ameriko, ker se Japonci ne dajo proglašati za manjvredno pleme. Kdor pa hoče braniti pravico svojih, v tuji državi živečih državljanov, ta se ne sme kar kratkoma proglasiti za »napadalca«, ki se meša v notranjepolitične zadeve tuje države, ampak mu mora biti tudi dana možnost, da išče pravico in zaščito pri Društvu narodov.

Japonski delegat Sugimura je rekel doslovno: »Japonska vlada je mnenja, da zaradi žalitev enega samega v tujini bivačega rojaka res ni treba začeti vojne. Če pa kaka država na tisoče ljudi drugega rodu neusmiljeno preganja, ima rodna država nesporno pravico, da zatranim rojakom pomaga tudi z oboroženo močjo. Zaradi take pomoči pa se ne sme proglasiti domače države brezpogojno za napadalca. Mednarodno pravo se ne sme ustaviti pred navidezno suvereniteto katerekoli države.«

Japonska zahteva je člane tozadevne komisije osupnila. Ker pa morajo biti vsi sklepi Društva narodov sprejeti soglasno, da dobe moč in veljavo, so izbrali poseben pododsek, da japonsko zahtevo znova preišče in najde kak izhod iz kočljivega položaja.

Pododsek, v katerega so bili izvoljeni Anglež Hurst, Francoz Loucheur, Italijan Scialoja in Japonec Ishii, je po dolgem razmišljanju sklenil:

Če svet Društva narodov in mednarodno razsodišče ugotovita, da spada kaka sporna zadeva v izključno kompetenco ene izmed nasprotujočih si držav, ima druga zainteresirana država še vedno pravico apelirati na svet Društva narodov za posredovanje v sporni zadevi.

V slučaju kakega spora med Japonci in Ameriko bi torej imela japonska vlada še vedno možnost prositi svet Društva narodov za posredovanje, čeprav bi mednarodno razsodišče razsodilo, da spada sporna zadeva med čisto interne zadeve Amerike. Za »napadalca« bi smeli biti Japonci proglašeni šele tedaj, če bi se ne uklonili poslednjemu izreku sveta Društva narodov.

Ta sklep Društva narodov je za Jugoslavijo izredne važnosti. Jugoslavija ima ogromno narodno manjšino v Italiji, ki je bila doslej popolnoma brezpravna in brez vsake mednarodne zaščite, ker ta manjšina mednarodno ni priznana kot narodna manjšina. Doslej je italijanska vlada lahko vsako intervencijo jugoslovanske vlade v korist našemu življenju na Primorskem odklanjala, češ da so vse prošnje, pritožbe itd. z naše strani »notranja zadeva Italije.«

Zadnji sklep Društva narodov pa omogoča tudi jugoslovanski vladi v Belgradu apel na svet Društva narodov proti krivicam, ki se gode našim rojakom v Italiji,

Ženevski protokol podpisan.

RESOLUCIJA SOGLASNO SPREJETA. — RAZOROŽITVENE KONFERENCE V ŽENEVI.

Ženeva, 2. okt. (Izv.) V plenarni seji društva narodov so danes končali razpravo o ženevskem protokolu, ki govori o razorožitvi. Na glasovanje je prišla sledeča resolucija: Društvo narodov vzame na znanje poročilo 1. in 3. komisije in sprejme načrt protokola, kakor sta ga sestavili omenjeni komisiji. Sklene se, da se pošlje ta protokol vsem članicam, da ga prouče. Svet Društva narodov se naproša, da čimprej skliče v Ženevo razorožitveno konferenco. — Ta resolucija je bila soglasno sprejeta. Glasovalo je 47 držav.

Ob četrt na dve je bila seja prekinjena in se je nadaljevala ob tričetrt na šest. To je bila zadnja seja tega zasedanja. Na

tej seji je bilo izvoljenih šest stalnih članov Društva narodov. Glasovalo je 47 držav (absolutna večina 24). Dobili so: Urugvaj 43, Brazilija 40, Češkoslovaška 40, Španska 36, Belgija 34, Švedska 27, Nizozemska 15, Kitajska 14 glasov. Posamezne glasove so dobile še razne druge države. Kitajska delegacija, ki je trdno pričakovala, da bo dobila sedež v Društvu narodov, je ostentativno zapustila dvorano. Nato je predsednik Motta zaključil zasedanje.

Ženeva, 2. okt. (Izv.) Še pred svojim odhodom iz Ženeve bodo podpisale ženevski protokol delegacije Francije, Belgije, Estonije, Letonske, Češkoslovaške, Jugoslavije, Poljske in Portugalske.

Posvet načelnikov vladnih strank.

POPOLNO SOGLASJE VLADNIH STRANK S HRSS GLEDE VSTOPA V VLADO. — SKLEPI ŠEFOV VLADNIH STRANK NISO ZNANI.

Belgrad, 2. okt. (Izv.) Včerajšnji komunikativni vodstva HRSS, ki je bil v Belgradu objavljen v današnji »Politiki«, je napravil globok vtis na vse politične kroge, posebnost v vrstah vlade. Kakor je na prvi pogled zadovoljivo, da bo vodstvo HRSS današnjo vlado podpiralo v vsakem slučaju brez ozira na to, ali bodo zastopniki HRSS v kabinetu ali ne, vendar se ne more prikriti vtisa druge točke komunikacije na same vladne kroge. Zjutraj se je vršil v predsedništvu vlade sestanek načelnikov vladnih skupin, katerega so se udeležili Davidović, dr. Korošec, dr. Spaho, Petrović in Marinković. Po seji niso hoteli dati nobenega poročila, vendar se smatra za sigurno, da so se razgovarjali o vstopu HRSS v vlado in o ovirah, ki se pri tem vprašanju pojavljajo, in o komunikaciji vodstva HRSS. Vodstvo HRSS se je odločilo za aktivno sodelovanje v vladi na željo same vlade, to je znano vsej javnosti, in je ta svoj sklep odobrilo na plenarni seji in na velikem shodu, ki se je vršil pred kratkim v Zagrebu. Zavlačevanje vpoklica HRSS v vlado spravlja vse vladne stranke v nezaželen položaj in neugodno vpliva na izvršitev glavne naloge današnje vlade, namreč na ustvaritev toliko zaželenega sporazuma.

Ni dvoma, da je vlada pozvala zastopnike HRSS k aktivnemu sodelovanju v vladi z namenom, da olajša delo za sporazum, in da se je vodstvo HRSS s čistim namenom odločilo za to, da se odstranijo ovire, ki branijo zastopnikom HRSS vstop v vlado. Kaj se je na današnjem sestanku v predsedništvu vlade sklenilo, se ne more nič zvedeti. Kakor se povsem zdi, se vsi člani vlade strinjajo v tem, da morajo ohraniti popolno vzajemnost z vodstvom HRSS in to tembolj, ker je dalo že dovolj

dokaza, da iskreno želi z ostalim vladnim skupinami delati za bratski sporazum.

HRSS PREPUŠČA VSE VLADI.

Zagreb, 2. oktobra. (Izv.) Danes zjutraj se je vrnil v Zagreb dr. Maček. Takoj po njegovem prihodu se je vršila kratka konferenca, ki se je nadaljevala popoldne. Dr. Maček je podal obširno poročilo, v katerem je poudarjal, da je položaj v Belgradu zelo povoljen. Ljubi Davidoviću je dr. Maček razložil stališče HRSS, po katerem ta ne vztraja na vstopu v vlado in prepušča to zadevo vladnim strankam, da jo rešijo, kakor je bolje za sedanjí položaj. Ljuba Davidović stoji na stališču, da HRSS vstopi v vlado. O tem vprašanju bodo še razpravljali načelniki vladnih strank in sklenili končno rešitev. Položaj za HRSS je zelo povoljen in so posebno odnosi krone napram HRSS zelo prišerni. Neki poslanec HRSS je pa na današnji seji izjavil, da se je ponovno načelo vprašanje sestanka kralja z Radićem, na katerem bi imele pasti vse zapreke, ki so jih skozi šest let umetno ustvarjali med Srbi in Hrvat.

O dopoldanski konferenci predsedstva HRSS je prinesel »Hrvat« naslednji komunikativni: »Na konferenci je dr. Maček poročal o svojem bivanju v Belgradu. Imenovanje ministrov se še ni izvršilo, ker HRSS tega ni forsirala, niti ni iz tega napravila vprašanja. Brez vsakega dvoma pa je, da more vlada pasti le v parlamentu, nikakor pa ne izven parlamenta. Uprav radi tega je položaj vlade čvrst in krepak ter so zaman vse nade Pašić-Pribičevićeve družbe, da bi vlado utegnila zrušiti HRSS. Imenovanje hrvatskih ministrov bo sledilo še pred sestankom parlamenta.« — Zadnji stavek »Hrvatovega« komunikativa je dr. Maček demental.

AVDIENCE PRI KRALJU.

Belgrad, 2. oktobra. (Izv.) Danes popoldne je kralj sprejel v avdienci več politikov. Vse avdience so bile večinoma političnega značaja. Podpisal je več ukazov, ki so mu jih predložili minister Pečić, zastopnik ministra za šume in rude dr. Šumenković in minister za promet. Od 4. do 5. ure je bil na dvoru minister Šumenković, od 5. do pol 6. minister Pečić, od pol 6. do 6. minister Sušnik, od 6. do pol 7. ameriški milijonar Petrinović. Pred njim je bil v kratki avdienci minister Hadžić. Od 7. do 8. je bil na dvoru podtajnik v notranjem ministrstvu Marko Cemović. Pri odhodu se je razgovarjal z Vašim dopisnikom o političnem položaju. Izjavil je: »Verujem, da se bo vse srečno izvršilo.«

MINISTER VESENJAK V ZAGREBU.

Zagreb, 2. oktobra. (Izv.) Danes je prišel v Zagreb minister za agrarno reformo Vesensjak v zavezi neke predstavke zagrebskega prvostolnega kapitlja v vprašanju agrarne reforme. Minister Vesensjak se je dalj časa razgovarjal tudi z Radićem.

in tako je dana možnost spraviti tudi zaščito Slovencev in Hrvatov v Italiji pred mednarodni forum.

Ob 4. popoldne je minister odpotoval v Maribor.

ZA JAVNO VARNOST V JUŽNI SRBIJI.

Belgrad, 2. okt. (Izv.) V predsedništvu vlade se je vršila danes seja, na kateri so razpravljali o delu za javno varnost v Južni Srbiji in odstranitvi kačaškega gibanja. Seji so prisostvovali Davidović, Petrović, Marinković, Hadžić, poveljnik armijske oblasti v Skoplju general Piršić, general Tomić in načelnik oddelka za javno varnost v notranjem ministrstvu Žika Lazić. Radi važnosti se ves razgovor drži v največji tajnosti.

NOVA POSLANIKA.

Belgrad, 2. okt. (Izv.) Danes sta izročila poverljiva pisma novi poslanik Španije na našem dvoru Francisco de Ferrer in novi grški poslanik Mihajlo Zamadon.

OBTOŽNICA PROTI MINISTRU KOJICU.

Belgrad, 2. okt. (Izv.) Obtožnica proti bivšemu prometnemu ministru Kojicu je podpisana in bo izročena narodni skupščini.

ŽELEZNIČARSKA IMENOVANJA.

Belgrad, 2. okt. (Izv.) Nocoj ob 6. je bil sprejet v avdienci prometni minister Sušnik. Kralju je poročal o resornih za-

devah. Kralj je podpisal nekaj ukazov, katere je Sušnik predložil v podpis. V prometnem ravnanstvu v Belgradu je vpo-kojenih več višjih uradnikov, ki so dopolnili službena leta. Med temi sta Deroko in Pavić. Deroko je odlikovan z redom belega orla 3. vrste, Pavić pa z redom sv. Save 3. vrste. Načelnik strojnega oddelka v glavnem železniškem ravnateljstvu Milivoj Pavlović je tudi upokojen. V zagrebskem ravnateljstvu se je spremenilo naslednje: Ravnatelj Jovanović je prestatljen v ministristvo kot načelnik prometnega komercialnega oddelka. Na njegovo mesto je imenovan ing. Kostial. Železniški ravnatelj v Ljubljani dr. Borko je imenovan za ravnatelja rečne plovbe. Na njegovo mesto pride Andrej Vrečko, železniški ravnatelj v pokouju. Za pomočnika Borku je imenovan ing. Gjurić, pomočnik ravnatelja v Skoplju. Za ravnatelja belgrajske železničarske šole je imenovan Repić, dosedanjí instruktor v ljubljanskem ravnateljstvu. Pomočnik prometnega ministra Avramović in glavni prometni ravnatelj Mihajlo Ilić sta upokojena.

ŠOLA ZA ŽELEZNIČARSKO URADNIKE.

Belgrad, 2. oktobra. (Izv.) Prometni minister Sušnik je otvoril novo šolo za železničarske uradnike. V tej šoli je vpisanih 140 učencev, od katerih je večina z maturo, en del pa s 6. gimnazijskimi razredi. Minister Sušnik je naglasil, da je bilo dosedanje šolanje naraščaja za prometno službo tako, da ni prineslo nobenih uspehov. Kajti v učenju ni bilo sistema, v poučevanju pa ne metode. Treba je organizirati ves prometni pouk in ga postaviti na nov temelj. Sistem pouka bo za vso državo enak, metoda za šolanje prometnega naraščaja bo taka, da bo čimprej usposobila kandidate. Določeno je, da se pouk skrajša od dveh let na enega, in sicer na najvažnejše predmete.

DAR PETRINOVIĆA INVALIDOM.

Belgrad, 2. oktobra. (Izv.) Znani milijonar Petrinović, ki je prišel v Belgrad, je izročil Udruženju vojnih invalidov ček za 200.000 Din kot svoj dar.

OSREDNJA UPRAVA JNU.

Sušak, 2. oktobra. (Izv.) Na obnem zboru časnikarjev je bila izvoljena naslednja osrednja uprava: Predsednik Krešo Kovačić, 1. podpredsednik Kosta Luković, 2. podpredsednik Fran Smodej, 1. tajnik Miloje Sokić, 2. tajnik Anton Brozović, blagajnik Ivančić. V nadzorstvo so bili izvoljeni: Dr. Ikončić, Stjepo Klobasica in Marko Protić.

Pogajanja z Mažarsko.

Belgrad, 2. oktobra. (Izv.) Danes popoldne je bila prva plenarna seja naše in mažarske delegacije o raznih tekočih vprašanjih, o katerih se bodo sklepale posebne pogodbe. Delegacija se je razdelila v dvanajst odsekov. V vsakem sta po en naš in po en mažarski delegat. 1. bo razpravljala o dolgovih in obveznicah v mažarskih in avstrijskih kronah. Predsednik Milan Radosavljević, načelnik v trgovinskem ministrstvu; 2. o osvoboditvi zalog, predsednik Janković, predsednik upravnega sodišča v Belgradu; 3. o ukinjenju sekvetrov in podsednosti trgovskih družb, predsednik Pera Janković; 4. o razdelitvi krajev, presekanjih z državno mejo. Predsednik dr. Blaskarić, nadzornik v notranjem ministrstvu; 5. o razdelitvi vrednosti zapuščin mladoletnikov, ki so pod varštvom, predsednik Pera Janković; 6. o pokojninah, Predsednik dr. Hacin, podravatelj Prve hrvatske štedionice v Belgradu; 7. o krajevnih železnicah. Predsednik Branislav Avramović, bivši pomočnik v prometnem ministrstvu; 8. o ureditvi obmejnih postaj; 9. o zračnem prometu; 10. o vzdrževanju obmejnih cest. Za ta odsek bo delegacija zahtevala iz Belgrada še dva izvedenca. Obema odsekoma predseduje Branislav Avramović; 12. o finančnem vprašanju vodnih zadrug. Predsednik Vinieró, ravnatelj v glavnem ravnateljstvu za vode. — Jutri se seja nadaljuje.

Danes ob 8 zvečer KONCERT pianista A. Borovskega v Unionu

Odstop grške vlade.

Belgrad, 2. okt. (Izv.) Iz Aten poročajo, da je grška vlada podala ostavko. V atenskih političnih krogih se smatra, da je položaj resen in da bi ostavka utegnila imeti za posledice kaka iznenadenje.

IZ DRUŠTVA NARODOV.

Ženeva, 2. oktobra (Izv.) Na večerajšnji seji Društva narodov se je zahvalil japonski delegat Ishii za obzirnost, ki so ga imeli člani Društva narodov napram Japonski. Angleški delegat Henderson pa je naglašal veliko vrednost sklepov sedanjega zasedanja za bodočo razorožitveno konferenco. Posebno je naglašal Henderson pomen složnega sodelovanja med Anglijo in Francijo.

TRGOVSKA POGODBA MED NEMČIJO IN FRANCIJO.

Pariz, 2. oktobra (Izv.) Pogajanja za sklep trgovske pogodbe med Nemčijo in Francijo so se danes pričela. Zastopnike Nemčije je pozdravil Herriot s pristrano željo, da omogoči miren promet čim tesnejše stike med obema državama. Nemški poslanik Hoersch se je Herriotu zahvalil za pozdrav. Meritorna pogajanja se prično jutri.

FRANCOSKA DIPLOMACIJA.

Pariz, 2. oktobra (Izv.) Vse vesti o velikih osebnih izpremeh v diplomatski službi so brez podlage.

KONGRES ZA SOCIALNO POLITIKO V PRAGI.

Praga, 2. oktobra. (Izv.) Kongres za socialno politiko je danes razpravljal o varstvu delavcev.

BOJI NA KITAJSKEM.

London, 2. oktobra. (Izv.) »Times« poročajo, da gori mesto Lo-tiew. Guverner Čekiang je opozoril prebivalstvo, naj okoli mesta zapusti.

VELIKA ŽELEZNIŠKA NESREČA.

Mainz, 2. oktobra (Izv.) Na tukajšnjem kolodvoru se je dogodila velika železniška nesreča. Brzovlak, ki prihaja iz Badena, je trčil s poštnim vlakom. Šest oseb je ubitih, 6 težko ranjenih, veliko število potnikov pa je lahko poškodovanih.

SILEN VIHAR NA ATLANTSKI OBALI.

Newyork, 2. oktobra (Izv.) Na atlantski obali divja silovit vihar. Vode so preplavile ozemlje daleč naokrog. Škoda je velikanska.

POVODENJ V KANADI.

London, 2. oktobra. (Izv.) Iz Quebeca poročajo o velikih povodnjih v Kanadi.

Naša država in Društvo narodov.

Zadnja številka velikega pariškega političnega tednika L'Europe Nouvelle (Nova Evropa) je vsa posvečena Društvu narodov in njegovemu delovanju. Prispevke so poslali politiki in ministri najrazličnejših držav, med njimi tudi naš sedanji zunanji minister, g. dr. V. Marinković, ki je položil pred vojno juristični doktorat na pariški univerzi in vstopil že l. 1907. v skupščino.

O Društvu narodov pravi v svojem svojem članku sledeče:

Društvo narodov ima dve skupini sovražnikov: skeptike in entuzijaste. Dosedaj so bili skeptiki najnevarnejši. Da se je razbila njih opozicija, je bila potrebna krepka večina prepričancev in pogum navdušencev. Društvo narodov ne obstoja niti pet let. Dan na dan se bolj kaže, da je nedeljiv in glaven del življenja narodov.

To je ogromen in odločen napredek, pred katerim so obmolknili skeptiki, prisiljeni, da prenehajo s svojo odprto opozicijo. Vendar pa ti komaj čakajo na priliko, da bi storilo Društvo narodov napreden korak, ki bi pretresel njega avtoriteto, vero v njegovo moč in korist.

Tako dolgo, dokler bo vse šlo dobro, se ni bati skeptikov.

Nevarnost je pa danes na drugi strani: bati se je entuzijastov. Za te ni vse to, kar je D. n. storilo dosedaj, še vse skupaj nič. Počasni napredek jih ne zadovoljuje. Ti zahtevajo odločnih in definitivnih rezultatov in jih hočejo imeti takoj.

Odtod izvirate dve pretnji: ali ne bodo demoralizirali sveta in javnega mnenja in ustvarili vtis, da je D. n. mrtvo rojeno dete, in tako uničili trdni optimizem, ki je neobhodno potreben za dovršitev velikih nalog?

Druga nevarnost je pa še bolj resna; ta obstoji v tem, da tirajo odgovorni voditelji D. n. v gotovih trenutkih vse predaleč. Iz tega bi lahko postala mednarodna katastrofa in bi za sto let onemogočila vsako D. n.

Lahko si predstavljate, kaj bi se zgodilo, če bi se izvršilo prenapeto razoroženje in bi mu sledila vojna — ki jo D. n. ne bi moglo preprečiti, in v kateri bi one države,

ki bi bile lojalno izvršile razorožitvene odločitve, bile naravno premagane!

D. n., ki koraka proti svojemu cilju, definitivni upostavitvi miru, ne sme sluhati, ga doseči določenega dne, danes ali jutri, temveč mora uspeti. Če je treba več let, da se delo precizira, je pač treba potrpeti. Glavno je, da se bliža Društvo cilju, čeprav korakoma; a vsak korak naprej mora biti definitivni. Treba je pogumno a previdno stopati naprej. Treba se je ogniti skokom, ki jim na žalost sledi reakcija. Kakor v notranjem političnem življenju smo, čeprav v mednarodnem političnem življenju, pristali reform in nasprotniki prekucaškega postopanja.

Odgovornim voditeljem Društva narodov mora to vedno biti pred očmi. Njih odgovornost napram narodom in vesoljnemu človeštvu je tako velika, da je ne smejo pozabiti. — B.

Lloyd George o vojni na Kitajskem.

»Veliki svetovni požar je pred šestimi leti ugasnil. Preden je pa še vzkliklo zelenje na pogorišču, že se javljajo požari na treh krajih, na Kitajskem, v Georgiji in v Maroku — Lloyd George je pozabil na Mekko. — V primeri s svetovno vojsko je sicer vse to le navaden pretep, saj je samo v bitki ob Sommi padlo več ljudi kakor se jih pa sedaj na vseh bojiščih sploh bojuje. A za to ne gre, kakšna je armada; gre za to, kakšne posledice bi ti boji lahko imeli. Kitajska na primer je ogromna dežela, možnosti velikanske, prebivalstva je za dve Ameriki, sveta za dobro Evropo. Ljudstvo je pridno, skromno, nadarjeno, hrabro in pošteno, obenem ubogljivo in pa vztrajno: strašansko orožje v rokah dobrega voditelja v razmerju z drugimi narodi so Kitajci veliko trpel; to pa zato, ker so žalibog že na tako visoki stopnji civilizacije, da ne marajo sodbstva potom klanja, in sicer v času, ko mi nismo prišli niti na predgorje razsodnosti in mednarodnih sporih. Dočim so evropski narodi svoje mirovne kneze pribijali na križ, se je duh Kitajske uklonil pred nauki njenega velikega preroka. Zato je postala Kitajska žrtev izsolanega barbarstva drugih dežel.

Na tisoče let so Kitajci porabili, da so se dvignili do značilne jim filozofske veselosti, ne bo jim treba toliko časa, da bodo padli na nivo »višjih« plemen, kojih najvišjemu apelacijskemu sodišču predseduje smrt in ki sporov ne rešujejo s pametjo, temveč s strojnimi. Kitajska mobilizira danes armade, da se po lepem evropskem zgledu drug drugega pokoljejo na znanstven način. Ne bojuje se pa narod proti narodu, saj se imajo radi, temveč general proti generalu. Kitajska se res modernizira. Ni se naučila samo nauk 20. zahodnega stoletja, temveč je pozabila tudi nauke dvasjetih lastnih stoletij.

Kakšen vojaški material bodo Kitajci? Morebiti je od tega odgovora odvisna usoda civilizacije. Rekli smo že, kakšne lastnosti imajo, in 400 milijonov jih je. Absolutno ne morejo razumeti, da je edini način sporazuma pobijanje. Kako daleč so že mobilizirani? Prišel bo dan, ko bo naše rezanje zasmehovanja se spremenilo v rezanje groze in strahu. Kitajci se namreč silovito hitro »spreobračajo«. Štiri armade so že na nogah, najmanj pol milijona ljudi. Oboroženi niso še tako, kakor smo mi, vendar pa nerazmerno bolje, kakor so bili sploh kdaj do sedaj. Čang-tso-lin, poveljnik mandžurske armade, ima topništvo, strojnice, aeroplane in menda celo strupene pline. No, ali se niso hitro naučili?

Odkod je prišlo orožje? Iz Evrope seveda. Narodi, ki so poslali sveto pismo tja, so poslali tudi bombe; saj se damo mi dobri Evropejci hitro preobraziti. Kitajci so postali v zadnjem času zelo bogati, ob rekah so nastale tovarne, tkalnice so se podesetorile, nastale so banke in trgovci so postali bolj podjetni; kitajski bankirji financirajo sedaj lastne železnice. Zato guvernerji lahko kupijo orožje, ki se jim zdi potrebno za dokazilo njih zahtev. Uprava je na Kitajskem zelo rahla, tam na vsem svetu najmanj »vladajo«, davkov ni skoraj nič, pristojbin ravno tako ne. Zato je kmet kljub skromnosti vendar še nekaj si prihranil in imajo guvernerji zadosti rezerve na razpolaganje.

Najbolje opremljeno armado ima imenovani Čang-tso-lin, je obenem na glasu dobrega upravnika. Njegov nasprotnik Vu-pej-fu pa pravijo, da je dober general. Sposobnosti se torej križajo. Vsi so pa pritegnili Evropejce, da organizirajo njih armade. Vu-pej-fu ima nemško solo, v Kantonu je umrl pred kratkim neki ruski general, v kitajskih aeroplanih sedijo ameriški letalci; ljudje, ki po veliki vojski ne morejo najti miru. Najdragocenejšo armado ima general Teng-hu-hsiang, samo ona ve, kako se zna mišljenje vlepiti z bajoneti. 10.000 svojih ljudi je peljal ta general s seboj v Šang-haj. Doslej so se Kitajci navadno sredi v začudenju se boju pobotali, še preden so se začeli po pravih klati. Ta prirojena slabost je pokva-

rila marsikakšen vesel boj. Brzjavijo nam pa sedaj pravijo, da bo general Feng-hsiang napravil temu nevihtskemu načinu bojevanja temeljit konec.

Splošno lahko rečemo, da nam poročila iz Kitajske mnogo obetajo. Kitajska napreduje; s podvojeno hitrostjo korakajo proti civilizaciji. Radoveden sem, če bodo naši otroci tudi tako veseli, ko bo Kitajska enkrat tam, kamor smo jo vsi skupaj zvalili in pognali.

Kakšna ironija na našo civilizacijo!

Zunanja politika Turčije.

Angorska vlada se doslej ni naslonila v zunanjepolitičnem oziru na to ali ono državo ali skupino, ker hoče imeti proste roke napram dogodkom v svetovni politiki. Tudi se, vsaj zaenkrat, noče vezati in nositi odgovornost pred turško republiko. Pakt prijateljstva je sklenila le s sovjetsko Rusijo, to pa v času, ko so rabili turški nacionalisti v borbi zoper antanto rusko pomoč. Ta pogodba je instrument diplomacije in ne korenini v ljudstvu kot takem. Vsekakor je bilo rusko-turško prijateljstvo že parkrat težko ogroženo. Obmejni incidenti, izgoni, aretacije boljševiških agitatorjev in slični dogodki so kalili razmerje, nič manj seveda pristaniške zapore, ukinjenje trgovskih odnosov, odklonitve potnih vizumov itd. Zadnja težka preizkušnja tega prijateljstva je nastala z uporom v Georgiji.

Angorski oblastniki nočejo cepiti svoje moči. So mnenja, da je treba napraviti najprej v notranjosti red in šel potem bi mogli igrati v zunanjem svetu aktivno vlogo. Glede notranje ureditve republike so storiili že mnogo, vendar še vse premalo. Iz Turčije hočejo napraviti državo, čije notranje in zunanje politiko naj bi prevel turški narodni duh. Vsled izmenjave prebivalstva je postal maloazijski živelj enoten. Toda na ozemlju, ki bi lahko preživelo 30—40 milijonov ljudi, živi sedaj samo 10 milijonov ljudi. Tu bi se imeli prostora Turki iz Zapadne Trakije, severne Sirije, mosulskega vilajeta ter s Kavkaza. Maloazijskim Turkom gre tudi za usodo azerbejdžanskega Tatarov. Turški drobci še živijo onstran Kavkaza in Kaspijskega jezera, v Krimu in južni Rusiji.

Tem narodnim drobci hoče Angora prijateljsko pomagati, podpirati jih v kulturnem in gospodarskem oziru. To je v turški program »Mladoturkov«. Medtem, ko ga je svoj čas skušal oživitviti Carigrad, — temu je bila namenjena vloga kulturnega in narodnega zbiralšča vsega turštva, — je prevzela to vlogo sedaj Angora. Da se v Moskvi take politike, čeprav je po angorskih zatrdilih »samo kulturna in nacionalna«, ne veselijo, leži na dlan in ne vpliva ravno ugodno na razmerje med obema silama. Ker je rusko-turški pakt vseturškim aspiracijam v napotje, bo v kratkem razveljavljen, ali pa se bo morala angorska vlada odločiti svoje vseturške politike. Razvoj dogodkov bo vsekakor odvisen od položaja v Rusiji.

Carigradski Turki so z zunanjo politiko angorske vlade, v kolikor se tiče politične izolacija turške republike, zelo nezadovoljni. Pudarjajo ob vsaki priliki, da bo treba iskati prijateljev. Turčija da ne more gojiti samo prijateljstva z Rusijo. Kje naj išče Turčija opore v mosulskem vprašanju, v vprašanju razmejitev proti Siriji? Angorska vlada sicer ne taji utemeljenosti teh pomislekov, a vztraja pri mnenju, da od kakršnekoli zveze s kako drugo državo ni pričakovati dobička, k večjemu bi se Turčija mogla zaplesti v novo vojno.

Politične vesti.

+ Radičev napad na hrvatske škofe. Stjepan Radić je imel v nedeljo, 23. sept. v Krašcu veliko zborovanje, na katerem je govoril o političnem položaju ter se končno baval tudi s poslanico hrvatskega episkopata hrvaškemu narodu z ozirom na proslavo tisočletnice kronanja hrvaškega kralja Tomislava. Radić je med drugim izjavil dobesedno sledeče: »Sedaj se je naenkrat sestalo štirinajst škofov, ki pozivajo hrvatsko ljudstvo, naj proslavi tisočletnico svoje zgodovine baš po njihovem receptu, sicer da bodo ti škofje proglasili ljudstvo za izrodek, nad katerim se bo Bog maščeval in ga v svoji jezi uničil. Če bo pa hrvatski narod ta škofijski recept sprejel, potem bo bolje in sveto ljudstvo. V tem pismu z dne 20. avgusta 1924 ni nikjer najti besede mir, pač pa vojna, tam se celo glasi, da bismo mi Hrvati boj za Jezusa in da je on naš večni kralj. Sedaj ni več Odrešenik in Zveličar ali Sin Božji, nego je najprej — kralj, kakor da ni bilo medtem svetovne vojne, ki so jo izzvali kralji; radi vojne so malodane vsi narodi odstavili svoje cesarje in kralje. V tem pismu ni najti besede pravičnosti, niti besede kmet in delavec, in — naravno — tudi ne besede republika ter vsega, kar danes izpolnjuje in tvori vse hrvatsko javno in politično življenje. In vendar je to pismo čisto politično; političen je nje-

gov povod: tisočletnica kronanja kralja Tomislava. Politična svrha je, javna proslava te tisočletnice med celokupnim narodom.« »To pismo je polno satanske oholosti, o kateri pravi katekizem, da je začetek vsega greha. Škofje so nas Hrvate tu izzvali iz vrst drugih narodov ter nas proglasili za izvoljeno ljudstvo, ki ga Bog posebej čuva, ščiti in brani. To je tako nedostojno, bedasto in podlo obenem, da se ne da izpovedati. Kako podlo je to, pripovedovati ljudstvu, da bo postalo sveto. Celo Jezus je dejal o samem Bogu: »Eden je dober, a to je Bog.« Niti za Boga ni rabil besede sveto. To stvar presodite sami in odtehtajte po svoji duši in po razumu, ali jaz vam pravim sledeče: To je škofijska ofenziva na hrvatsko seljaško republikansko gibanje. Juriš izza plota v imenu naše vere in baje v imenu Boga. Vsi ti škofje si ne upajo sklicati enega kmečkega zborovanja, da obrazložijo ustmenim potom svojo pogansko politiko. Sestali so se pri najslabšem med njimi: pri djakovskem škofu Aksamoviću, tem belgrajskim podkupljencu.« — »Jaz sem vam povedal, da nam popovi politično ne morejo škoditi, ali ne dopuščamo, da nas sramote in da bo pri nas kmalu tako, kakor na Kranjskem, kjer popje vprašujejo žene pri spovedi, kakšne liste čita njen mož oziroma kateri stranki pripada. Ako to ni popovska stranka, ji reče, da ni več njegova žena, to pa na tako prostaški način, da se tu ne more ponoviti.

To je, vidite, največji greh proti Svetemu Duhu, je greh proti vsej naši prosveti in našemu napredku, a mi Hrvati tega ne dopustimo, ker nečemo biti druga Kranjska. Vsaka duša ima svojo ravno pot k Bogu. Po vsako dušo pridejo božji angeli, nikakor pa je ne vodijo v nebesa kaki popovski mešetarji.

Tako, kakor je govoril Radić na govoru noben katolik. G. Radić ima lahko svoje nazore o poslanici hrvatskega episkopata, toda njegov govor je bruhanje strastnega sovraštva in hujskanja proti episkopatu. Tega dejstva prav nič ne omiljuje stavki, ki jih je zraven govoril v prilog krščanstva. Poznamo te metode, samo pri nas so se že zdavna obrabile. G. Radić je iz motnih virov centralističnega časopisja zajel snov za napad na Kranjsko, prav brez vsake potrebe. Če Hrvati nočejo biti »druga Kranjska«, svobodno jim, sicer jih v to ne sili! Gospodu Radiću sporočamo samo, da mu njegove Hrvatske prav nič ne zavidamo, da pa smo s svojo »Kranjsko« poponoma zadovoljni in bomo še bolj, ko dobimo avtonomijo Slovenije in da prav nič na to ne mislimo, da bi zamenjali kdaj svojo Slovenijo z Radićevo Hrvatsko. G. Radiću častitamo samo, da se je znašel tako hitro v enotni falangi s centralisti v Sloveniji glede namišljenih razmer v »Kranjski«, to je v Sloveniji. Centralistična glasila s strašno slastjo ponatiskujejo njegove kleve te. Dober tek!

Dopisi.

Dolenja vas pri Ribnici. Preteklo nedeljo se je tu vršil večji sestanek domačinov in okoličanov. Razpravljalo se je, kako od pomoči tem krajem od vsakoletno povodnji, ki je letos napravila nad 30 milijonsko škodo samo na domačem polju. To se ponavlja vsako leto v večji ali manjši meri. Letos je povodenj nastopila že spomladi, nato v poljetju in preplavila pšenico baš v cvetju. Pretekli teden so komaj ljudje posejali novo ozimino, pa je že spet vse pod vodo. Treba bo znova preorati in posejati. Ljudstvo je že obupano, nima več veselja obdelavati polja, ki tolikokrat odreče. Po poročilu poslance Škulja se je sklenilo ustanoviti Vodno zadruge, čije naloga bo započeti v zvezi z ministrstvom za poljedelstvo akcijo, da se vsaj omili vsakoletno povodenj. To delo pa ne more ostati lokalizirano na Dolenjo vas, kajti isto nadlogo čuti Goriča vas in ves kompleks do Kočevja in še naprej do Mozela. Ljudstvo se za akcijo zelo zanima in hoče pomagati kakorkoli, samo da se obdelovanje njihovega polja postavi na sigurna tla. Slični sestanki se bodo vršili tudi po bližnjih krajih, ki pridejo v tej akciji v poštev.

Prosvetna zveza.

Poslovne knjige Prosvetne, enotne, so obvezne za vsa včlanjena društva! Kjer jih še niste uvedli, jih takoj naročite. Ravnotako članske izkaznice! Predvsem pa poslovniki. Preskrbite si še pred obnim zborom zveze 8. okt., da se pravi čas popravi zamujeno.

Opozorilo!

Vsem interesentom za KINOREKLAMO javljamo, da je za zbiranje in sprejemanje naročil za naš kino upravičena edino le tukajšnja reklam. družba ALOMA COMPANY, Kongresni trg 3. V izogib ev. izrabljanjem od strani nepoklicanih, naj se od akviziterjev vedno zahteva tozadevna legitimacija.

ELITNI

»KINO MATICA« — LJUBLJANA.

Dnevne novice.

— Državne štipendije. Prosvetno ministrstvo pošlje 60 novih dijakov, ki so dovršili na domačih visokih šolah svoj študij, v inozemstvo, da se izpopolnijo v svoji stroki. Prošnje s pričevali je oddati na fakulteti, kjer je kdo dovršil študij. Pridejati je premoženjsko spričevalo, iz katerega je razvidno, koliko davka (neposrednega) plačujejo starši in koliko je nepreskrbljenih bratov in sester, navedeno spričevalo. Te prošnje je pri fakultetah vložiti do 5. oktobra. — Štipendij znaša za Francijo in Belgijo 500 francoskih frankov, za Češko 1000 čeških kron. Ako hoče kdo iti v drugo državo, se mu bo naknadno določil štipendij. Štipendij se dobi samo od 1. oktobra t. l. do 1. avgusta 1925 in se ne bo podaljšal. Razen tega se bodo plačali potni stroški za tje in nazaj ter šolske takse.

— Obisk ameriške mornarice v naših lukah. V kratkem dospe v naše vode ameriška vojna mornarica. Split in druge naše luke se pripravljajo na dostojen sprejem. Splitski občinski svet je soglasno sprejel sklep, s katerim je imenoval podadmirala Andrews, ki si je pred dvema letoma, ko je došlo med splitskim meščanstvom in italijanskimi mornarji do spopada, pridobil za Split velike zasluge, za častnega meščana.

— Iz ministrstva za šume in rude. Za ravnateljevega pomočnika v ravnateljstvu za šume in rude je imenovan g. Stempel, načelnik v ministrstvu za šume in rude.

— Društvo »Hrvatska žena« zopet dovoljeno. Zagrebške uradne »Narodne Novine« z dne 1. oktobra objavljajo odlok pokrajinske uprave, s katerim se dovoljuje nadaljno delo društva »Hrvatska žena« in njegovih podružnic.

— Poziv! Vljudno naprošam vse gospode umetnike, avtorje, glasbenike in kritike, ki sem jim bil doposlal vprašalne pole »Association française d'Expansion et d'Echanges artistiques«, da se blagovolijo čimprej pisмено odzvati povabilu, ker nameravam izpolnjene pole vzeti koncem tega meseca seboj v Pariz in jih osebno izročiti umetniškemu oddelku francoskega zunanjega ministrstva. Komur vprašanja eventualno niso popolnoma jasna, naj se blagovolijo oglašiti pri podpisnem dr. Pavlu Karlinu, Ljubljana, Gorupova ulica 3.

— Kolodvorske restavracije po celi državi bodo baje še letos na novo razpisane.

Utopljenka, o kateri smo včeraj poročali iz St. Vida, je 22letna Roza Petrič iz Sv. Valburge pri Smedniku. V vodo je zašla pri mostu v Zbiljah, katerega popravljajo. Doma so jo pogrešili pretekli ponedeljek zvečer. Ali je zašla v vodo po nesreči ali pa s samomorilnim namenom, se ne more dognati.

— Novo posojilo splitske občine. Splitska občina je zaprosila finančnega ministra, da odobri posojilo v znesku 2 milijonov dinarjev, ki bi se uporabilo za neke investicije. Največji del posojila bi se uporabil za zgradbo novih ljudskošolskih poslopj, nadalje za zgradbo nove ceste preko Lučca ter za izvedbo regulativnega načrta za mesto Split. V ta namen bi se razpisal mednarodni natečaj.

— Direktni voz Praga—Belgrad so s 1. oktobrom ukinili, ker se je zanj oglašalo premalo potnikov.

— Nenavadna nesreča na morju. Dubrovniška »Narodna Svijest« obširno poroča o nenavadni nesreči, ki je 29. sept. ponoči zadela 50 tonsko italijansko jadrnico »Adelaide«. Ladja je plula navedeno poč mimo otoka Sv. Andreja proti Gružu. Posadka je štela poleg poveljnika še šest moških, drugače je bila ladja prazna. Po ponoči se je začela pripravljati nevihta, toda ob 4 zjutraj je zavladovala popolna tišina in poveljnik je poslal vse moštvo spat. Pol ure nato je pa čisto iznenada nastal silen vihar — ciklon, ki je ladjo dvignil v zrak, jo prevrnil in treščil zopet v morje. Poveljnik Mancini je zgrabil za krmilo in se po njem povzpela na gredo prevrnjene ladje. Enako se je rešil tudi mornar Salvatore; o ostalih mornarjih ni bilo nikjer sledi. Čez dobre pol ure je opazil prevrnjeno ladjo angleški parnik »Livorno«, ki je takoj prihitel na pomoč in oba ponesrečenca sprejel na krov. Začeli so iskati druge mornarje in na Mancinijevo prošnjo zlasti poizkušali dognati, ako bi bil kdo še živ v notranjosti ladje. Dejansko so začuli odznotraj udarce na steno. Ker na odprtem morju ni bilo misliti na odpiranje ladjne stene, so ladjo privezali na parnik in jo odveklili v drusko luko. Tam so z največjo previdnostjo izsekali v ladjo odprtino, iz katere se je takoj pomolila roka, a nato ostalo telo 16letnega sina ladjinega lastnika Abbaja. Fant je tako po 11 urah prišel iz svoje strašne ječe zopet na božje sonce. Začasa nesreče je bil spal v sobici pod krmilom. Ko je vihar ladjo dvignil in narobe treščil v morje, je vdrila v sobico voda in se je rešil na ta način, da se je zgrabil za neko desko in se je držal oziroma plaval na njej. Preživel je tako strašne ure. Voda se je polagoma dvigala vedno više in ga dvignila do dna; primanjkovalo mu je zraka. Ko je bila sila največja, je končno prišla pomoč in ga rešila iz strašnega položaja. O ostalih mornarjih še niso našli nobene sledi. Dubrovniški pomorščaki pravijo, da takega slučaja, da bi vihar tako iznenada prevrnil kako ladjo, še ne pomnijo. O morju pač velja

dalmatinska rečenica: Morje je lepo, a drži se raje brega.

— Dvojni samoumor v Zagrebu. V hotelu »Royal« v Zagrebu sta skupno izvršila samoumor 31letni absolvirani medicince Mato Svetina in 23letna Marija Vidas, soproga upokojenega stotnika Franja Vidasa. Samomorilca sta se bila pred par meseci seznanila v sanatoriju na Brestovcu, kjer je bil Svetina zaposlen kot zdravniški praktikant, a Marija Vidasova se je mudila ondi kot bolnica. V zadnjem času sta stanovala skupaj v hotelu »Royal«, kjer sta se vpisala kot zakonca. Dne 30. sept. so ju našli v njuni sobi mrtva; Svetina je ustrelil najprej njo in nato še sebe.

— Ljubljana pustolovščina lepe zaročenke. 16letna Anka Brajkovičeva iz Perušičke (Lika) je pobegnila te dni s svojim 25letnim sorodnikom Andrejem Brajkovičem v Virovitico, kjer sta bila oba aretirana. Anka je nedavno podedovala po svojem v Ameriki umrlem očetu 550.000 Din. Ker je lepo dekle in povrh še bogato, so perušički fantje tekmovali v dokazovanju njihove pozornosti. Trgovci Jure Kašumović jo je hotel prisiliti, da ga Anka poroči; povabil jo je v svojo hišo in jo dal z ženskami zastražiti. Tretji dan je pobegnila in je zbežala s siromašnim Andrejem. Iz Virovitice sta mislila pobegniti na Mažarsko. Ko je Anka opazila orožnike iz rojstnega kraja, je rekla: »Dragi Andrija, evo nam djeverova!« Orožniki so lepo Anko in zaljubljenega Andreja še istega dne odvedli v domovino.

Primorske novice.

p Sami teptajo šolski zakon. Glasom zakona z dne 1. oktobra 1923 imajo starši pravico, da začetkom šolskega leta prijavijo pri šolskih vodstvih svoje otroke za pouk v materinščini v dodatnih urah. Toda vodstva ljudskih šol v tržaški okolici te prijave staršev sedaj kratkoma zavračajo. S tem hočejo pač oplašiti slovenske starše, da bi odnehali od zahteve, da se njihovi otroci v posebnih urah uče materinščine. Tako hočejo vzeti Slovencem še tisto drobtino pravice, ki jim jo daje zloglasna Gentilejeva šolska reforma.

Štajerske novice.

»Slovenec« je v Mariboru od 1. maja do danes napredoval glede števila naročnikov za 200 odstotkov. Nove naročnike in inšerate sprejema uprava »Slovenca« v pisarni Koroška cesta 1.

»Organizacija krščansko-mislečih železničarjev na Pragerskem lepo napreduje. Po sestanku, ki ga je imel poslanec Žebot, je pristopilo k skupini Prometne zveze dosedaj že 85 članov. Vršijo se pogosti sestanki.

»Krivica popravljena. Pod Pašič-Pribičevićem režimom se je raznim denuncijantom posrečilo, da so v Mariboru spravili ob kruh nad 30 poštenih železničarjev-strojnikov in drugih, ki niso trebili v orjunaški rog. Po posredovanju naših poslancev je minister Sušnik odredil, da so se ti družinski očetje (nekateri imajo po 5 do 8 otrok) zopet sprijeli v službo. Krivica se je popravila, a denuncijante — orjunaše si bo treba zapomniti.

»Socialni demokratje v Mariboru so vložili pritožbo zoper občinske volitve. Baje očitajo Orjuncem, da so glasovali za mrtve volivce. »Narodni Gospodar«, glasilo Pašičevih radikalov v Mariboru, se zahvaljuje divjaškim Orjuncem, da so odganjali v Mariboru volivce od narodnega bloka. Vsak otrok ve, da je blok radi vmešavanja Orjune dobil okoli 400 glasov manj, kot če bi Orjune ne bilo, le Pašičevci tega nečesto videti.

»Mariborski socialni demokratje proti svojemu voditelju. Znani Andrej Bahun je padel pri svojih somišljenikih v nemilost. V rekurzu proti občinskim volitvam naglašala nek socialist, da se mora razveljaviti tudi mandat bivšega občinskega svetnika Bahuna, ker se ni položil nekih občinskih računov.

»Mariborske vesti. Mariborski ljubitelji šaha so imeli 1. t. m. izredni užitek, ko jih je počastil s svojim obiskom svetovni mojster dr. Lasker. Na kolodvoru ga je sprejela na svečani način deputacija šahovskega kluba, nakar si je ogledal mesto. Zvečer je mojster v mali Götzovi dvorani duhovito predaval o etičnih in estetičnih vrlinah šahovske igre. Po predavanju se je začela simulantka, katere se je udeležilo 17 igralcev. Igra je bila zelo zanimiva in je trajala od 21. do 23.45. Svetovnega mojstra je končno premagal domači šahist Stupan. Dr. Lasker se je nad toliko žilavostjo mariborskih šahistov zadivil ter je poudaril, da bi utegnili postati mariborski šahisti po temeljitem študiju teorije pravi mojstri v tej umetnosti. — Zagrebški in ljubljanski konservatoriji sta ponudila mariborski virtuozi na gosli g. Fanny Bradl mesto profesorice za pouk v vijolini. — 14 letni deček Maks Smager, ki ga je 26. septembra povozil v Lajtersbergu avtomobil inženirja Todorca Baniča, je te dni v splošni bolnici izdihnil. — Hotelir Halbwild in tvrdi Götz sta modernu prenovila prostore v »Stari pivovarni«. — G. Franjo Pirc izjavlja v mariborskih listih, da že od 1. avgusta sem ni več dopisnik »Slovenskega naroda«. — Drevo ob 8. se vrši v društvenih prostorih (Koroška cesta 1, bivša knjigovoznica) ustanovni občni zbor »Stolnega prosvetnega društva«. S tem dobi tudi Maribor prepotrebno prosvetno organizacijo, ki smo jo doslej v vencu naših izobraževalnih društev zelo pogrešali. Vabljeni so vsi naši somišljeniki, ki imajo veselje in voljo za prosvetno udejstvovanje.

»Nov trg v Mariboru. Na prostoru pred baziliko Matere Milosti in palačo Zadrugne gospodarske banke mestni stavbeni urad te dni urejuje nov trg. Prostor bo tako urejen, da bo sredi celega trga zvišani okrogli prostor, katerega bo obdajal kameniti rob. Novi trg bo napravil lepo sliko.

»Občinske volitve v Ptuj. Kakor smo že poročali, je bilo treba rešiti toliko novih volivnih reklamacij, da so morali volitve preložiti od prvotno na 28. septembra določenega roka na 19. oktober t. l. Nekoliko žudno res izgleda, da baš v Ptuj niso zmogli reklamacijskega postopanja. Doslej so vložili kandidatne liste socialni demokratje in Narodni blok. Nemci še niso vložili svoje liste. Najbrže čakajo na ugodnejši trenutek ali pa se ne morejo zediniti glede kandidatov. V mestu vlada za volitve precejšnje zanimanje.

»Nemški tovarnar Kiefer v Sv. Lovrenču na Pohorju proti delavcem. Kakor smo zvedeli, je začel tovarnar Kiefer brez povoda odpustiti domače delavce-strokovnjake. Odtegnil, oziroma zmanjšal je pred zimo plačo na uro za 1 do 4 K. G. Kiefer se pripravlja, da sprejme v službo več delavcev-strokovnjakov za izdelavo kos iz Avstrije, dasiravno je tu dovolj domačih delavcev-strokovnjakov. Značilno je, da g. Kiefer govori, da mu gre na roko sam okrajni glavar g. Poljanec. Dobro bi bilo, da se stvar pojasni.

»Dalmatinski kaznjenci v Mariboru. Iz Šibenika so pripeljali 26 moških in 5 ženskih kaznjencev v mariborske zapore. Med moškimi kaznjenci so vsi veliki zločinci.

»Požar. V Obrežju pri Središču je izbruhnil požar pri posestniku Ivanu Šalamunu. Ogenj je uničil vsa gospodarska poslopja z raznimi pridelki in s celim poljedelskim inventarjem in raznimi stroji. Z veliko težavo in s pomočjo gasilnih društev in domačinov so rešili končno stanovanjsko poslopje in nekaj živine. Škoda znaša čez pol milijona Din in je zavarovalnina v primeri z njo malenkostna.

»Ponesrečen lovec. Zadnjo nedeljo so priredili okoličani v Vinem pri Rogiški Slatini kmečki lov. Iz neznanega vzroka je obstrlel Leopold Prah svojega tovariša 24 letnega Franceta Zobeja iz Vinnega. Obstrlel mu je levo roko, ena šibra pa mu je obšla v prsih tik nad srcem. Ponesrečenca je obvezal dr. Brabec iz Rogatca in so ga prepeljali domov. Mož je že izven nevarnosti.

»Ukradene krave. Dodatno k poročilu glede ukradenih krav v Središču poročajo dodatno, da je ukradla krave brzkone neka kaznjenska, ki je v začetku tega meseca pobegnila iz jetnišnice okroglega sodišča v Mariboru. Krave so našli, tatca pa, ki so jo okoličani videli, pa je pobegnila.

»Za kolodvor na Teznu pri Mariboru se vršijo predpriprave. Kolodvor v tem delu mariborskega industrijskega centra je nujno potreben, ker je glavni kolodvor za prebivalstvo in za številna industrijska podjetja, ki so nastala na desnem bregu Drave, predodlajen. Nedavno se je že vršila komisija, ki je na licu mesta vse potrebno ugotovila. Interesenti so se izjavili, da k zgradbi prispevajo 300.000 do 400.000 Din. Na ta način je dan pogoj za čimprejšnji pričetek zgradbe. Kolodvor bi bil za osebi in blagovni promet. Dne 29. septembra je posebna deputacija interesentov pod vodstvom poslanca Žebota intervenirala pri g. direktorju dr. Borku. G. dr. Borko je takoj sklical posvetovanje strokovnjakov, ki so sporazumno z interesenti določili podrobnosti te zgradbe. Čim bo ministrstvo odobrilo načrt, se bo pričelo z zidanjem.

»Dve obmojnji železniški postaji. v Rakeku in St. Ilju je nastala nujna potreba, da se zgradijo večja poslopja za osebni in tovarni promet. Kakor izvem, je navnatelstvo v Ljubljani predlagalo ministrstvu, da se ti dve postaji razširita. Glede tovarne postaje v St. Ilju je dobil poslanec Žebot odgovor, da je predlog za tovarno postajo že odposlan v Belgrad.

Ljubljanske novice.

Ij Mladinska pevska šola Cecelijevega društva za župnijo sv. Jakoba prične prihodnje dni zopet z rednim poukom. Zato vabimo mladino od 14. leta dalje, ki ima veselje do petja in hoče redno posejati pevske vaje, da se k temu pouku priklasi. Vpisovanje bo v nedeljo, 5. t. m. od 11—12 v pevski sobi šentjakobskega župnišča sv. Florijana ul. 18. Pouk je brezplačen, ter se bo vršil vsak tork in petek od po 7 do pol 8 zvečer.

Ij Za tehnišnega uradnika v splošni bolnici je imenovan g. Karel Verbič.

Ij Ustavljeno kazensko postopanje. Določeno sodišče v Ljubljani je ustavilo kazensko postopanje, ki ga je bilo uvedlo proti Josipu Guzelju v Ljubljani radi hudodelstva tatvine, ker ni našlo nikakega dokaza proti imenovanemu.

Ij Stepar s kartami. Pred kratkim se je v Ljubljani pojavil konjski mešetar Aleksander Šabec, doma iz Istre. Vabil je okoli sebe ljudi, da bi kartali. Več oseb mu je res nasodlo. Šabec je namreč pri kartanju vedno dobival, ker je znal prebrisano slepariti. Med drugimi je v šiški osleparil neko žensko za

2000 Din. Ko so mu postala tla v Ljubljani prevročna, je Šabec izginil. Sedaj so ga pa prijeli orožniki v Metliki.

Ij Poskušen samomor. V sredo zvečer se je na Celovski cesti poskusil zastrupiti z lizolom brezposelni 20letni železostrugar Karel Zupanc. Prepeljali so ga v bolnico, kjer so mu izprali želodec.

Ij Suknja je ukradel neznan tat skozi odprto okno slaščičarne Marije Ciber, ki stanuje v Kolodvorski ulici 6 v pritličju. Suknja je vredna 2500 Din.

Ij Politične prijave: Radi tatvine 1, radi prestopka cestno-policijskega reda 15, radi ugriza psa 1, radi prestopka obrtnega reda 1, radi ekscesa 1, radi nedostojnega obnašanja 2, radi poskušene samomora 1.

Prosveta.

pr Spored klavirskega koncerta pianista BOROVSKEGA, ki se vrši drevi ob 8 v Unionovi dvorani, ima prav za prav tri dele: v prvem delu je zastopana nemška klasična klavirska glasba po Bachu in Schumanu. Drugi del tvori romanska glasba in sicer angleška in francoska, v tretjem delu pa nam pokaže umetnik z vsem svojim talentom 4 zastopnike ruske moderne muzike. Ravno ta del izvaja umetnik z največjo popolnostjo in zadnje zagrebške kritike zaznamujejo višek večera v izvajanju ruskega karnevala. Za koncert je še dovolj vstopnic na razpolago in se dobivajo iste cel dan v Matični knjižarni, zvečer pa pred koncertno dvorano.

pr Umetniška šola društva »Probudac«. Zelja po ustanovitvi slovenske umetniške šole sega gotovo v ono dobo, ko so se pojavili prvi slovenski umetniki, ki so se zavedali, da so sinovi našega naroda. Zaman smo čakali, da bi te šole dobili od avstrijske vlade. Tudi preobrat nam je ni dal... Teren je bil pač premalo obdelan: manjkali so gotovi predpogoji za ustanovitev takega državnega zavoda. Da imamo danes v Ljubljani vsaj društveno umetniško šolo, ki se od leta do leta lepše razvija, se moramo zahvaliti pešici požrtvovalnih strokovnjakov, kateri so ji z nesebičnim delom postavili temelj in kateri grade začetno delo smoteno naprej. Njim se imamo zahvaliti, da stopa umetniška šola društva »Probudac« letos v svoje četrto šolsko leto. Šolskemu vodstvu se je posrečilo pridobiti za nadaljni pouk nekaj novih odličnih učnih moči. V kratkem bodo objavljeni točnejši podatki o preteklem šolskem letu in o novi organizaciji šole v letu 1924/25. Za danes opozarjamo za umetnost navdušeno mladino in vse druge interese na vpisovanje, ki se bo vršilo v novi risalnici na Tehn. sr. šoli (štev. 11) dne 6. in 7. oktobra od 18 do 19 in dne 8. oktobra od 16 do 18. — Ravnateljstvo umetniške šole društva »Probudac«.

pr Časopis za slovenski jezik, književnost in zgodovino. IV. letnik. Ljubljana 1924. Cena Din 50.—. Naroča se v seminarju za slovensko filologijo, Ljubljana, univerza. — Pred kratkim je izšel 4. letnik te, za Slovence tako važne publikacije s sledečo vsebino: Milko Kos: Paleografske in historične študije k freisinskim spomenikom; Petar Skok: Tri etimologije; Ivan Prijatelj: Borba za individualnost slovenskega književnega jezika v letih 1848—1857; Fran Kidrič: Stapleton; Franc Ramovš: Razvoj imperfekt v rezijskimi. Male vesti. Ivan Koštič: K zloženkam z d-korena dhe; Franc Ramovš: Izvor slov. svetniških imen Ilj, Tilj, Tilen in Tilih za lat. Aegidius; Fr. Kidrič: Otrrožja Biblia 1566; otrrožja Tabla (ali Biblia) o. 1580; Bohoričev Elementale Labacensecum Nomenclatura; Slovenske knjige v protestantski stanovski šoli v Ljubljani 1563 do 1593 Gregor Vorenc; Ivan Prijatelj: Nekaj Vodnikovih pisem Kopitarju; V. V. Burian: O zadnjih dnevih Kopitarjevega življenja; Joža Glonar: Pleteršnikov »Pleteršnik«; Rajko Nahtigal: Programatične i. dr. opazke h Kosovi razpravi o freisinskim spomenikom; Janko Slebinger: Bibliografija. — Priporočamo naši inteligenci, ki ji je gotovo mnogo ležeče na razvoju slovenskega jezika, književnosti in zgodovine, da si časopis čimprej naroči.

Narodno gledališče.

DRAMA:

Začetek točno ob 8 zvečer.

3. oktobra petek Moč teme. Red B.
5. oktobra nedelja Cyrano de Bergerac. Izven
6. oktobra ponedeljek Paglavka. Red C.

OPERA:

Začetek ob pol 8 zvečer.

4. oktobra sobota Majska noč. Izven.
5. oktobra nedelja Cavalleria rusticana in V vodnjaku. Izven.
7. oktobra torek Majska noč. Red D.

»Carjeva nevesta« je prva operna predstava v sezoni 1924-25 in se poje danes v sredo 2. t. m. zvečer ob pol osmih za red A. V operi nastopijo: ga Thierry kot Ljubava, gna Rozumova je Marfa, Petrovna gna Ropasova, Dunja ga Smolenska in Saburova gna Assejeva. Sobakina poje g. Betetto, Grjaznova g. Popov, Likova g. Burja, ostale moške vloge so v rokah gg. Puglja, Mohoriča in Perka. Opero dirigira g. Balatka, režira g.

Bučar. V petek 3. t. m. je v drami premijera Tolstojevske drame »Moč teme« v režiji g. Ošipoviča. Predprodaja pri dnevni blagajni.

CYRANO DE BERGERAC.

(Premijera ljubljanske drame.)

Naslovni junak Rostandove heroične komedije je zgodovinska postava iz 17. stoletja, plemičastnik, pesnik in ljubimec. Njegovo življenje je bilo povprečni presoji nedoumen paradoks; ključ do njega je spenil šele Rostand.

Bergeracova ognjevit pesniška duša tiči v telesu gaskonskega kadeta, ki ima vse lastnosti takratnega salona, slovi pa tudi zaradi svojih viteških pretepov. Nasilnež ljubi svojo lepo sestrnico Roksano, duhovito precijozo, ki jo je njen stric, grof Guiche, namenil neki lutki za ženo, svojo ljubezen pa skriva pesnik zaradi svojega nelegitima obličja. Roksana vzljubi pri gledališki predstavi lepega Kristijana, Bergeracovega novega tovariša in se posluži bratrance k posredovanju. To posredovanje je mnogo več kot golo kavalirstvo; Bergeracova ljubezen se pokaže kot nerazumljivo nesebičen občutek, svojemu tekmecu pomaga do sestanka in mu celo prišepetava ljubezenske besede. Kristijan je namreč lep in dober praznoglavec. In ko stopi Bergerac pod Roksani balkon na ljubimčevo mesto, mu vro iz srca prekipevajoče besede ljubezni, polne pristnega ognja. V zapletljajih te opojne noči se Kristijan oženi z Roksano, nato pa mora vsled maščevalnosti grofa Guicha v boj zoper Spance. Iz bojišča pisari Bergerac po dvakrat na dan Roksani v Kristijanovem imenu in njegove ognjevite besede jo tako razvnamejo za pesnikovo lepo masko, da tvega življenje in običje moža v fronti. V njeni prisotnosti pade Kristijan, ki je zaslužil pravi položaj, a Bergerac zataji svojo ljubezen in jo izda šele čez petnajst let, ko umira, ranjen iz zasede, pod jesensko platano na samostanskem dvorišču v Roksanimem naročju.

Pesnik je predočil dobo in njene ljudi. Francoz 17. stoletja je fin družabnik, varoval je zunanjo uglednost v življenju in lepoto celo v smrti. Iz tenko spletene mreže družabnosti, ki je bila ves njegov življenjski nazor, ni smel pasti, če ni hotel kot enostaven človek uiti popolnosti. Pred tem forum se godi tudi Bergeracova globoko zajeta ljubezenska tragika. Častniška nasilnost je risana v slogu časa, prav tako galantnost in duhovito pariranje. Zato se tragedija ne more vršiti z usodnimi udarci, ampak se pleče med govorenjem, pod masko, v verzih. Njen potek je za površnost neviden, konec pa je s svojim neizbrisnim rezultatom pretresljiv: zaradi forja in iz viteškega ponosa prikrita ljubezen je povzročila dvoje zgubljenih življenj.

V Rostandovi pesnitvi, ki jo je Župančič slovensko prepešnil, je z nenavadnim čutom ustvarjen francoski duh časa, ki ljubi duhovito lahkoto in ritmičen tok z neprestanimi akcenti. V takem ozračju se Bergeracova dvoletnost čuti doma, šele to življenje ga opravičuje in v njem šele postaja verjetno. Kraj, dogodek in človek služijo samo kot arabeska celotnemu ornamentu. Zato zahteva igra od režiserja velike poglobitve, od igralcev mnogo osebnosti kulture, od gledališča pa sijaja.

Slovenska drama si je zbrala Rostandovo delo za otvoritveno predstavo letošnje sezone. Da se je lotila tako težavnega dela, je vredno pozornosti; publika vidi resno stremeljenje, obenem pa je predstava odkritosrčno merilo za domače moči. Trud in dobro voljo je treba priznati vsem sodelujočim; da predstava ni mogla ustreči avtorjevim nameram, je kriva neuglednost in nespretnost celote.

Insencija je bila, dasi bi zahtevala večjega bogastva, historično verna, če izvajamo gledališko dvorano v prvem in stavbe v petem dejanju. Kostumi so bili posneti po pravih vzorcih, manjkalo je pravzaprav le umetnikove roke, ki bi umela organizirati pojave v celotno sliko. Režija g. Putjata je ostavila mnogo neobdelanega sveta: v splošnem je bilo preveč ropota, ki je dušil finišum dejanja in iskre njegovega diferencirnega življenja. Govor je bil premalo fin, mestoma (pri kadetih-petelinah, ki so »sami baroni«) celo prehrapav. Lepote verzov, ki jih poznamo iz knjige, nismo na odru več spoznali. Nesmiselno bi bilo sicer zahtevati v začetku vzorne uprizoritve Rostandove pesnitve, občutek za pesnikovo delo pa je predpogoj za odersko ustvarjanje.

Naslovno ulogo je igral g. Putjata, Roksano ga Šaričeva, Ragueneauja g. Lipah, Carbona g. Skrbinšek, Guicha g. Levar, Kristijana g. Drenovec. Gledališče je bilo dobro obiskano.

M.

Ljudski oder v Ljubljani

Nedelja dne 5. oktobra ob pol 8. uri zvečer otvoritvena predstava »RAZBOJNIKI«, žaloigra v 5. dejanjih.

Predprodaja vstopnic v društveni nabavni zadrugi (Ljudski dom I. nadstr.) in od 5. do 7. ure zvečer v pisarni Ljudskega odra.

Prodajam trgovsko HIŠO

z lepimi lokali za trgovino ali gostilno. 3 kuhinje, dve sobi, 2 kleti, vrt in gospodarsko poslopje na najprometnejšem mestu blizu kolodvora. Reflektanti naj se ogledajo pisмено ali osebno. — ANTON CEBULJ, posestnik, JESENICE.

6076

Cerkveni vestnik.

V Šiški se bo praznovala 700 letnica sv. Frančiška As. s tridnevnic v zasilni cerkvi (baraki) posvečeni sv. Frančišku. Tridnevnic traja do nedelje zvečer. Vse tri dni bo sv. rožni venec, litanije in pridiga. V nedeljo bo slovesno praznovanje patrona zasilne cerkve. Ob 6 in pol 10 bo pridiga in sv. maša z blagoslovom. Popoldne ob 5 pete litanije. Vse trikrat darovanje za novo cerkev sv. Frančiška v Šiški.

Socialni vestnik.

s Praški kongres za socialno politiko. — Dne 30. sept. se je v praškem parlamentu vršila prva seja odseka Mednarodne družbe za pobijanje brezposelnosti. Predsednik češkoslovaškega socialnega instituta prof. dr. Gruber je v svojem pozdravnem govoru naglašal, da se Češkoslovaška republika s polnim razumevanjem pridružuje prizadevanju proti brezposelnosti, za odškodnino brezposelnim, za razvoj pridobitnih možnosti in ureditev vprašanja, da si vsak posameznik iz vsega početka izvoli poklic, za katerega ima največ sposobnosti. — Amsterdamska Internacionala o vseljevanju in izseljevanju nadaljuje svoje delo. V seji 30. sept. je francoski delegat Jouhaux razglasil potrebo, da se ustanovi mednarodni poslovni organ za izseljeniška vprašanja. V Franciji je tačas 1.800.000 tujcev, med temi 1.400.000 delavcev. — Madžarski delegat Gal je povedal, da ima Ogrska tačas 15 odstotkov svojih delavcev brezposelnih; delavske plače so padle nasproti prejšnjim za 50 odstotkov, cene življenjskih potrebščin pa so se zvišale za 150 odstotkov. Madžarsko delavstvo se izseljuje sedaj v Nemčijo, Rumunijo in Francijo. Koncem razprave so sprejeli resolucijo, ki uvodoma naglašala, da so sedanje gospodarske zmede posledica vojne. Potrebno je, da se mednarodni delovni trg organizira potom kontrole nad izseljevanjem in vseljevanjem; mednarodno naj se zagotovi enako postopanje nasproti vsem delavcem brez razlike njihovega izvora; vseljeni delavci so obvezani, da pristopijo tamkajšnjim organizacijam; ustanovi naj se mednarodni urad za vseljevanje in izseljevanje, ki naj zbira vso tostranno snov in izreka svoje mnenje o vseh predlogih, tičočih se izseljevanja; urad naj se priključi mednarodnemu delovnemu uradu.

Turistika in sport.

Koča na Gozdu je do nadaljnjega odprta in oskrbovana ob sobotah, nedeljah in praznikih.

Poizvedovanja.

Izgubil se je poročni prstan z monogramom »Rudi 10. 6. 22.« na poti od Jugoslov. tiskarne po Poljanskem nasipu, čez šentpeterski most mimo bolnice proti Selu. Pošten najditelj naj ga odda na stražnici v Vodmatu ali pa v naši upravi.

Izgubil se je v nedeljo proti večeru od Medvod do Šiške dežnik. Pošten najditelj se prosi, da ga odda na Celovski cesti 17. Spodnja Šiška.

Po svetu.

— Organizacija srednješolskih profesorjev v Avstriji. Po prevratu so si takoj v novembru 1918 ustvarili srednješolski profesorji v Avstriji organizacijo, za katero jih lahko zavidajo njihovi tovariši menda v vseh evropskih državah. Organizacija je namreč obvezna in seveda temu primeroma močna po svojem gospodarskem in moral-

nem pomenu. Če se ne oziramo na pridobitve gmožnega značaja — plačani so profesorji kakor sploh vsi uradniki bolje nego pri nas — je izvajala organizacija profesorjem tri pridobitve, ki so posebno vredne, da jih omenimo. 1. Učiteljski zbori na posameznih srednjih šolah imajo pravico, da stavijo terno-predlog za imenovanje ravnateljevo. Pri nas imajo slično prakso v škofijskem zavodu v St. Vidu, kjer profesorji ravnatelja volijo in ga ordinarijat potrdi. V Avstriji stavijo učiteljski zbori le terno-predlog, ki ga opremi s svojim mišljenjem dež. šolski svet in pošlje ministrstvu v odločitev. V splošnem se lahko reče, da ne gre ministrstvo nikdar preko terno-predloga učiteljskega zbora. — 2. Učiteljski zbori stavijo svoje terno-predloge sploh za vsako mesto, ki je na zavodu razpisano. 3. Profesorji imajo svoje strokovno glasilo »Der Mittelschullehrer«, ki ga dobiva vsak član brezplačno (to se pravi: plača ga že s članarino). Der Mittelschullehrer se bavi samo s socialnimi in gospodarskimi vprašanji proforskega stanu. Organizacija se namreč v kulturna vprašanja ne spušta, ampak je strogo strokovna. List prinaša tudi poročila o knjigah, ki se tičejo šolstva. Kulturna vprašanja pa rešuje učiteljska zbornica, ki so jo tudi dobili šele po vojski. Z obvezno strokovno organizacijo so zadovoljni pristaši vseh strank: nacionalci, krščanski socialci in socialni demokrati, ker organizacija taktno varuje svoj nadstrankarski značaj. Seveda se pa profesorji, ki jih vežejo isti kulturni ali politični nazori, lahko združujejo še v posebnih organizacijah za vprašanja, za katera se zanimajo še posebej s stališča svojega svetovnega nazora ali politične opredeljenosti. Taka organizacija seveda skupni strokovni organizaciji ne nasprotuje, ampak iz nje izhaja tudi za obvezno strokovno organizacijo marsikaka pobuda.

— Slabi časi v Združenih državah. Ameriški listi tožijo na dsedanji slabimi časi v Združenih državah: delavske plače padajo, življenjske potrebščine se draže, brezposelnost narašča. Glasom uradnega poročila Delavskega departementa so zadnji čas v 32 velikih industrijskih podjetjih znižali delavcem plače za 9.1 do 18.5 odstotkov; v 6057 industrijskih podjetjih so odpustili 14.3 odstotkov delavcev, tako da je tačas v Združenih državah nad 1.300.000 ljudi brez dela. Cene življenjskih potrebščin pa naraščajo in so n. pr. čevlji za 84 odstot. dražji nego pred vojno, obleka pa za 94 odstotkov. V Ameriki, ki se duši v bogastvu, na milijone ljudi strada.

— Varčevanje v Zedinjenih državah ameriških. Veselje Amerikanca do avtomobila in telefona si razlagamo deloma tudi tako, da hoče Amerikanec pri delu in času zmeraj varčevati. Tudi sicer rad varčuje. Zasebne vloge v bankah so znašale po uradni statistiki leta 1913. 17 milijard dolarjev in pol, 30. junija 1923 pa 40 milijard, bogastvo dežele je znašalo 1912. leta 186 milijard, letos pa 321 milijard dolarjev, se je torej skoraj podvojilo. Prebivalstvo Unije je moralo biti torej v zadnjih dvanajstih letih prav pridno, saj se ni v istem času pomnožilo niti za 30 odstotkov. Sicer ne vemo, koliko je k temu pripomogla moderna varčevalna tehnika, vemo pa, da je število telefonov naraslo od 7 milijonov in pol v letu 1912. na okroglo 16 milijonov v letu 1924, se je torej več kot podvojilo. Samo mesto New York ji hima okoli enega milijona, dočim ima London 365.000, Pariz pa 173.000. Kako močno uporabljajo Amerikanci telefon in s tem posredno varčujejo s časom, se vidi tudi iz okolnosti, da ima Unija danes več kot dve tretjini vseh telefonov sveta! To pa itak ževamo, da je Amerika dežela avtomobilov. Ne ve pa vsak, da je 4 milijone in pol zaposlenih v poljedelstvu, in da služi polovi-

ca teh avtov kot tovarni avti prevažanju poljedelskih pridelkov. Še leta 1915. je bilo v Zedinjenih državah samo 1.250.000 avtomobilov, l. 1917. že 5, leta 1920. 9 milijonov, sedaj jih je pa 15 do 16 milijonov, in njih število še zelo narašča. Ker je na vsem svetu okoli 18 milijonov motornih vozil, šele vidimo, kaj je Amerika in koliko si prihranijo Amerikanci časa in dela. Tretji veliki časovni varčevalec v Ameriki je pisalni stroj. Ameriški pisalni stroji so znani po vsem svetu; v zadnjih desetih letih so jih prodali za 100 milijonov dolarjev, šli so pa v vse države in kolonije sveta. Sedaj pa prihaja četrti varčevalec, aeroplan in zračna ladja.

— Fordovi zavodi so izdali izkaz o svojem obratovanju, iz katerega je razvidno, da so imeli lansko leto 99.242.888 dolarjev dobička. Rečeno leto so izdelali 2.120.848 vozil in dobiček, ki je pripadel na 1 voz, je znašal 47 dolarjev. Nasprotno je znašal Fordov dobiček od enega vozila l. 1922 67 dol., leta 1921 pa celo 123 dolarjev. Ford zmanjšuje torej dobiček, da poveča obrat.

— Največji daljnogled sveta se baš te dni izvršuje na Angleškem za Rusijo. Profesorja Blumbach in Ivanov z nikolajevskega observatorija na Črnem morju sta nedavno tega prisostvovala stavbi tega velikanskega aparata. Daljnogled bo stal 95.000 funtov ter ima 8 in pol čevlja debelo steklo. Njegova teža je nekaj nad 1000 funtov. Brušenje leč je trajalo leto dni.

Zanimivosti.

NOV SISTEM BREZZIČNEGA BRZOJAV LJANJA.

Pozornost nekega ameriškega inženirja se je obrnila na to, da je skušal brezžično brzojavljanje tako spremeniti, da bi se isto vršilo tajno in brez motenj. Navajal je, da je prestregel Hindenburg v bitki pri Tannenbergu vsa brezžična poročila ruskih generalov in vedel tako vnaprej, katera mesta da bodo sovražne čete zavzele. Isto je bilo možno vojnim ladjam »Goeben« in »Breslau«, ki so bežale iz Sicilije v Turčijo. Motile so brezžično zvezo nasledujočih jih angleških ladij, vsled česar je bilo onemogočeno, poslali admiralu Millsu poročila.

Iznajditelj je izjavil, da je kaj takega pri njegovem sistemu nemogoče. Če se uporabi ta sistem pri brzojavljanju programov, je mogoče, da bodo slišali program le oni, ki so zato tudi plačali. Novi sistem more uporabiti 70 do 80 odstotkov starega materiala, treba je le 20 do 30 odstotkov novega. Pošiljalne postaje se lahko predelajo na novi sistem, prejemni aparati pa morajo biti drugi.

Novi sistem so praktično preizkusili pred kratkim v Italiji v navzočnosti vojaštva in mornarice. Kakor čujemo, je napravil velik vtis. Glavna vrednost sistema je v možnosti tajnosti. Obstoji v tem, da se da nosilne vale po velikem številu nadležnih valov spremeniti. Pošiljalni aparat, ki uporablja gotovo valjno dolžino, more torej, če spremeniti frekvenco nadležnega vala, pošiljati več poročil istočasno, ne da bi eno drugega motilo.

Mogoča je neskončna kombinacija valnih dolžin in nihče ne more slišati, komur ni znana kombinacija, s katero dela odpošiljalna postaja. Velikanska važnost sistema v vojaške, kakor tudi trgovske svrhe je jasna. Sistem omogočuje trikrat do štirikrat toliko brezžičnih zvez kakor dosedaj, brez nevarnosti medsebojnih motitev.

Vse te lastnosti so preizkusili pri poizkusih v Rimu. Pošiljalni aparat je dal na isti valjni dolžini in istočasno muzikalen program in govorno predavanje. Oboje se je slišalo neodvisno eno od drugega v nekaj kilometrov oddaljeni prejemni postaji, medtem ko mnogo številne druge prejemne postaje okrog Rima niso nič slišale, ker niso poznale kombinacije valjnih dolžin.

PORABA ELEKTRIKE NA SVETU.

Po podatkih, ki jih je zbrala uradna pisarna države Newyork iz poročil posameznih držav in ameriških konzulatov v inozemstvu, je znašala celotna poraba elektrike na svetu leta 1920 99.456.000.000 kilovatnih ur; od tega 15.183.300.000 kilovatnih ur za razsvetljavo, ostanek, 84.7 odstotkov, pa za industrijo itd. Združene države kot najmočnejši konsument so porabile leta 1920. vsega skupaj 49.802.000.000 kilovatnih ur, od tega 6870 milijonov za razsvetljavo in ostalo za pogon v tovarnah, rudnikih, za cestne in druge železnice in farme.

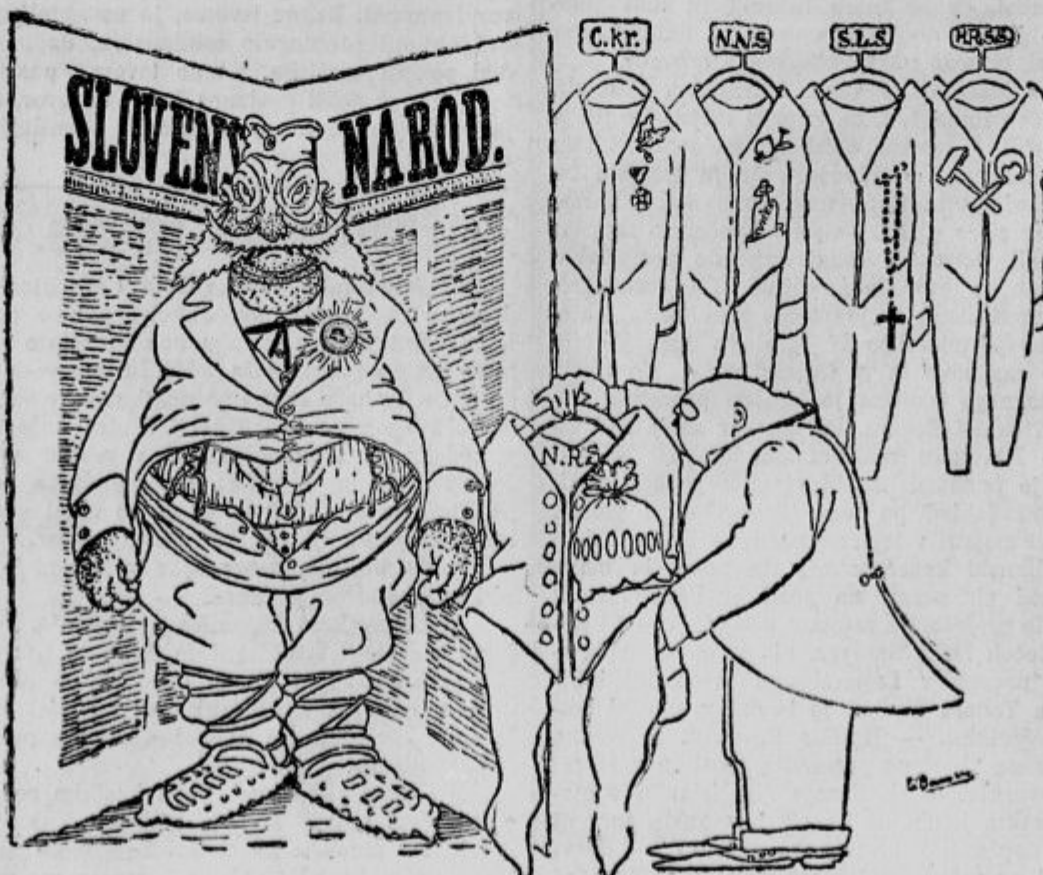
Glede na porabo toka za vsako osebo prebivalstva stoje Združene države šele na četrtem mestu.

Prvo mesto zavzema Švica, kjer so razpoložljive vodne sile najbolj izrabili; tu znaša poraba za vsako osebo 700 kilovatnih ur na leto. Nato sledi Kanada s porabo 612 in Norveška s porabo 493 kilovatnih ur toka na leto; potem šele pridejo Združene države z 472, Švedska s 364, Francija s 147, Nemčija s 141 kilovatnih ur porabe toka na osebo in leto.

Od približno 1720 milijonov prebivalcev zemlje stanuje le 111.822.000 ali 6 in pol odstotka v električno razsvetljenih stanovanjih.

Od vseh vodnih sil zemlje, ki jih računa U. S. Geological Suvey na 439.000.000 konjskih sil, je izrabljen šele minimalen del = 5.4 odstotka.

ATOVE SKRBI.

Ata: Katera uniforma bi bila danes zame najprikladnejša?
Sluga: Ta-le bo. Ste jo že enkrat poskušali.

Gospodarstvo.

Aktivnost naše zunanje trgovine.

Statistika zunanje trgovine za prve tri mesece t. l. izkazuje uvoz v vrednosti 1.862 milijonov 774.359 dinarjev, za april, maj in junij pa v vrednosti 1.891.158.565 dinarjev. Skupno smo v prvi polovici t. l. uvozili za 3.819.215.980 dinarjev, izvozili pa za 4.175 milijonov 920.945 dinarjev. Iz teh podatkov je razvidno, da je bilanca naše zunanje trgovine za prvo polletje t. l. aktivna v znesku 356.704.965 dinarjev.

V drugem četrtletju t. l. pa je opaziti znatno naraščanje uvoza po količini (od 217 tisoč 515 ton na 253.304 tone) in malenkostno naraščanje po vrednosti (za približno 8 milijonov dinarjev).

Uvozni predmeti so bili v drugem trimesečju t. l. približno isti kakor v prvem. Največ smo v drugem četrtletju t. l. kupovali v Češkoslovaški (za 433.5 milijona dinarjev), odkoder je prišlo 22.9 % vsega našega uvoza, potem v Avstriji (za 395.7 milijona ali 20.9 %), v Italiji (za 318 milijonov ali 16.8 %), v Nemčiji (za 165.4 milijona ali 8.7 %), v Zedinjenih državah Severne Amerike (za 92 milijonov ali 4.95 %), v Grčiji (za 57.4 milijona ali 3 %), v Ogrski (za 40.7 milijona ali 2.2 %), v Indiji (za 22 milijonov dinarjev ali 1.2 %), v ostalih državah za 104.5 milijona dinarjev ali 5.5 % našega celokupnega uvoza.

Zabeležiti je treba dejstvo, da stoji tudi v drugem četrtletju 1924 med uvoznimi državami na prvem mestu Češkoslovaška, med tem ko je bila v l. 1923 na prvem mestu Avstrija.

Dr. F. Jerina:

Živinske bolezni.

(Konec.)

(Iz razprave: »Pomen veterinarstva za narodno gospodarstvo«.)

Vrtnični prisad, priš, prostrel (autrax) in sušavec (gaugraena emphysematosa). Za obema boleznima pogine žival jako hitro (v 2 do 48 urah), zlasti goveda in ovce. Tudi na človeka je bolezen prenosljiva (priš). Bolna žival se lahko zdravi s cepivom in kreolinsvo raztopino. Poleg dezinfekcije imamo na razpolago proti obema boleznima sigurno cepljenje; kjer so ti dve bolezni jako razširjene, je edino sigurno sredstvo v borbi proti njim cepljenje.

Svinjska rdečica. Z enakim uspehom in podobnimi sredstvi se borimo tudi proti svinjski kugi in septikemiji. Težka je borba proti nalezljivi svinjski pljučnici, kjer se je treba omejiti samo na predpise veterinarske policije.

Goveja kuga je pač najnevarnejša nalezljiva bolezen. Povzročitelj se ni natančno raziskal in zato se tudi borba proti kugi omejuje na stroge naredbe veterinarske policije. — Proti kugi na gobeh in parkljih se je začela v poslednjem času uspešnejša borba: na eni strani s strogimi predpisi veterinarske policije, a na drugi s cepitvami zdravih živali (cepjenje se še ni razširilo, ker je zelo

drago in ne popolnoma sigurno) in pa z dajanjem medicinskih preparatov, katerih glavni sestavni del je železo (švicarski veterinarji so prvi, ki so spoznali veliko vrednost železa v borbi proti kugi na gobeh in parkljih). — Potek tuberkuloze pri živalih je isti kakor pri ljudeh; goveja tuberkuloza je nevarna tudi za človeka, zlasti za otroke, ki pijejo neprekuhanu ali pa samo segreto mleko tuberkuloznih krav. Sredstvo za umetno spoznanje tuberkuloze pri živalih je znano (tuberkulozo konstatirati pri živalih brez umetnega sredstva je jako težko, včasih nemogoče). Najradikalnejše sredstvo proti tej bolezni je klajenje tuberkuloznih živali zlasti goveje živine (v večini slučajev je meso tuberkuloznega goveda dobro za hrano).

Proti ovčjim kozam se tudi uspešno borimo s cepitvami, samo rezultat ni najboljši, ker se od cepitvah lahko nalezijo necepljene zdrave ovce in se na ta način stvorijo gnezda stalne bolezni. Zato se cepi ovce proti kozam samo tedaj, kadar se je bolezen pojavila v kraju, ali pa obstoji nevarnost, da se bo pojavila.

Borba proti steklini se naslanja na veterinarsko-polijske predpise, ker še nismo na tako visoki stopnji, da bi imeli, kakor nekateri drugi narodi, Pasterjeve zavode tudi za živali.

Od parazitarnih bolezni so najnevarnejše garje, nevarna tudi za človeka, cisticerci ter trihine svinj, od katerih dobi človek trakuljo in trihino in pa distomatozo ovc. V borbi proti garjam in distomatozi imamo jako dobra sredstva.

Da bi se uspešno preprečevalo omenjene bolezni po navedenih načinih, je neobhodno potreben strokovnjak-veterinar, ki je edini za to svrhu izobražen. Vsi ostali staleži pa, ki si lastijo eventualno pravico borbe proti živalskim epidemijam in epizootijam, profanirajo veterinarsko vedo, povzročajo mnogo-krat radi nepoznavanja bolezni in neumestnega postopanja večjo škodo, kakor bi jo napravila nalezljiva bolezen sama ob prirodnem poteku. Zato si zapomnite, živinorejci, da pozovete vedno za vsak dvomljiv slučaj strokovnjaka-veterinarja, da on razsodi, kaj se mora storiti, kako stopiti bolezni na pot in kako zdraviti bolezen. Nikdar ne skrivajte slučajev obolenja, dvomljivih radi nalezljive bolezni, ker s tem škodite največ samemu sebi, vašemu sosedu in sploh celemu narodnemu gospodarstvu. To je huda napaka naših živinorejcev, ki jo že marsikateri od njih popolnoma upropasti. Bojijo se oblasti, kakor da so nekaj zakrivali, za kar bi morali odgovarjati; dalje se bojijo, da se jim prepove trgovanje z živalmi. Ne bojte se tega: nikdar se ne bo zgodilo po nepotrebnem in da ne bi bilo v vašo korist; tudi veterinar so bo najprvo dobro premislil za tak korak in se omejil na najpotrebnejše mere: ker vršiti dolžnosti veterinarske policije ni lahko in je mnogokrat vezano z največjimi težavami, pa tudi materialno izgubi veterinar, kadar je trgovanje z živalmi omejeno. Razume se, da je dolžnost veterinarja, kadar se živinorejci protivijo predpisom veterinarske policije, vporabiti vsa sredstva, ki mu jih dovoljuje zakon. Žalostno je, ko mora veterinar vršiti svojo dolžnost v navzočnosti in s po-

možje orožnikov; toda za blagor onih samih, ki se protivijo, in pa celega narodnega gospodarstva je to v podobnih slučajih tudi edino na mestu.

MESNI TRG.

Cene živine, telet in prašičev dne 1. okt. v Ljubljani. Voli pitani za kg žive teže Din 15.— Izjemna cena; voli rejeni 13.50—14; voli (ogrski seki) 13—14; bosanski bušaki 11—12; bikli težji 00; bikli lažji 10.50—12; krave rejene 10—11; krave srednje rejene 8.50 do 10; krave klobasarije 7.50—8.25; teleta debela prvovrstna 18—18.75; teleta lažja debela 17 do 17.75; teleta zaklana 23—23.75; prašiči debeli 19—19.50; prašiči peršutarji 18—18.75; plemenski prasca 7 do 12 tedenski komad 180—300 Din. Krave plemenske s teleti po kakovosti za komad 4000 do 9000 Din.

Današnji semen je bil srednje obiskan. Primanjlovalo je rejene živine, za katero so se plačevale boljše cene kot na zadnjem semnju. Večino živine je zopet tvorila tuja zlasti bosanska živina, katere se je po večini tudi prodala. Za teleta in prašiče pa so cene ostale skoro neizpremenjene in kakor kaže bodo tudi tako ostale. Mali porast cen za dobro rejeno živino pa je pripisovati padcu dinarja, ker se to takoj občuti. Bistvenih sprememb pa za bodočo ni pričakovati v cenah.

Gospodarska ankeeta kmetijske družbe. Na poziv kmetijskega ministristva priredi Kmetijska podružnica za Slovenijo v soboto 4. oktobra v dvorani ljubljanske univerze gospodarsko posvetovanje, na katerem se bo razpravljalo o najnujnejših kmetijskih vprašanjih. Na to zborovanje so vabljeni razni kmetijski strokovnjaki in zastopniki kmetovalcev iz cele Slovenije. Obravnavale se bodo predvsem sledeče kmetijske panoge, o katerih bodo najprej poročali strokovnjaki: Živinoreja in to vprašanje plemenske živine, pot. učitelj za živinorejo Martin Zupane, in organizacija pospeševanja živinoreje, strokovni uradnik A. Kristof; mlekarstvo, mlekarški inštruktor A. Pove, konjereja, vet. nadzornik F. Cerne, gojenje in umetna gnojila, inž. R. Lah; semenogojstvo in rastlinogojstvo, inž. F. Mikuz; travništvo in pridelovanje krmne, ravnatelj kem. preizkuševališča inž. I. Turk; rastlinski škodljivci, kmetijski svetnik F. Trampuž; kmetijski ponk, kmet. svetnik V. Rohman.

g Trgatev na Štajerskem. Predtrgatev se je že pričela. Portugizec in modri burgundec sta v krajih, kjer ni bilo toče in bolezni, dala dobro kapljico. Mošt tehta 18 do 20 stopinj sladkorja. Plačujejo ga po 30 do 40 K liter. Nagnito gorodje poznih vrst, trgajo te dni. Kakovost letošnjega vina torej splošno ne bo slaba. Le kvantitativno vinogradniki niso zadovoljni.

g Vinska letina v Dalmaciji in Baranji. Kakor poročajo listi, bo letošnja vinska letina kvalitativno zelo dobro. Trgatev se je začela pred par dnevi, vreme je ugodno. — V Baranji je vinska letina letos zelo slaba. Računajo, da bo letošnji pridelek znašal komaj petino lanskega trgatvenega rezultata.

g Carinski dohodki. V drugi desetini meseca septembra t. l. so znašali carinski dohodki 58.642.393 dinarjev napram 64.540.005 dinarjev v isti dobi lanskega leta. Od 1. aprila

1924. pa do 31. septembra 1924. so dosegli carinski dohodki v istem razdobju l. 1923. znašali 786.682.124 dinarjev.

g O novi carinskih tarifi. Kakor trdijo na pristojnih mestih bo stopila v veljavo nova carinska tarifa v sredi t. m., zato namerava Centrala industrijskih korporacij sklicati konferenco industrijev iz cele države, na kateri se bodo bavili s vprašanji carinske prometne politike in z vprašanjem zaposlenja inozemskih delavcev v naših obratih.

g Padanje izvoza iz Vojvodine. Iz Subotice javljajo, da zadnje čase izvoz žita iz Vojvodine radi visokega kurza dinarja ponehava. Medtem ko se je lani izvozilo dnevno 200 vagonov, znaša letošnji izvoz dnevno samo 20 vagonov. Inozemskih kupcev skoro ni več v Vojvodini.

g Bančna kriza v Budimpešti. Radi splošne stagnacije so budimpeštanski denarni zavodi dne 1. t. m. odpustili zopet okoli 1000 svojih uradnikov.

g Nemška zunanja trgovina. V avgustu t. l. je imel uvoz v Nemčijo vrednost 448 milijonov zlatih mark, izvoz pa 590 milijonov. Iz tega je razvidno, da je bila v avgustu nemška zunanja trgovina aktivna za 42 milijonov zlatih mark, med tem ko je bila v juliju izkazana samo v znesku 7 milijonov zlatih mark.

g Znižanje obrestne mere za hranilne vloge v Nemčiji. Ravnokar so bila zaključena pogajanja bank glede omenjenega. Sklenilo se je z ozirom na to, ker je znižana obrestna mera na debetne postavke, da se zniža tudi obrestna mera za kreditne postavke. Radi tega se bodo znižale obresti od 12 na 9 odstotkov pri vseh vlogah z odpovednim rokom 14 do 30 dni.

g Izvoz avtomobilov iz Francije. V prvih sedmih mesecih t. l. je Francija izvozila 25 tisoč 500 osebnih in 2500 tovornih avtomobilov, skupaj 28.000 voz v vrednosti 754 milijonov frankov. V istem razdobju lani je znašal izvoz samo 16.400 voz v vrednosti 424 milijonov frankov. Upoštevati je treba, da je bilo v prvih sedmih mesecih t. l. tudi uvoženih 7150 voz za 61.5 milijonov frankov. Kar se tiče izvoza avtomobilov, stoji Francija takoj za Anglijo, ki pa seveda daleč zaostaja za severnoameriškim Zedinjenimi državami.

Borze.

2. oktobra 1924.

DENAR.

Zagreb. Italija 3.1950—3.2250 (3.1750 do 3.2050), London 325.1250—328.1250 (324.50 do 327.50), Newyork 72.30—73.30 (72.40—73.40), Pariz — (3.88—3.90), Praga 2.1690—2.1990 (2.17—2.20), Dunaj 0.1024—0.1044 (0.1022 do 0.1042), Curich 13.87—13.97 (13.9150 do 14.0150), efekt. dolar 13.87—13.97 (71.50 do 72.50). — Tendencia slaba, blaga veliko na razpolago.

Curich. Belgrad 7.20 (blago) (7.1750), Pešta 0.006825 (0.0068), Berlin 1.25 (1.2450), Italija 23.0 (22.9875), London 23.40 (23.43), Newyork 524.75 (525.13), Pariz 27.80 (27.75), Praga 15.67 (15.65), Dunaj 0.007413 (0.0074), Bukarešt 2.7250 (2.6875), Sofija — (3.8750).

Dunaj. — Devize: Belgrad 973, Budimpešta —, Kodanj 12.280, London 316.500, Milan 3.109, Newyork 70.935, Pariz 3.752, Varšava 13.600. — Valute: dolarji 70.460, angleški funt 314.700, francoski frank 3725, lira 3090, dinar 970, češkoslovaška krona 2102.

A. P. Čehov:

Muziki.

(Dalje.)

3

— Brezsravnica — strašno! — je ponavljala Marija.

Črez reko je bila položena majajoca se brv, in pod njo je v čisti prozorni vodi plavala jata širokočelnih klenov. Na zelenih grmovih, ki so se ogledovali v vodi, je bliščala rosa. Zavla je okrepčajoča toplota. Kakšno prekrasno jutro! In kako bi, verjetno, bilo prekrasno življenje na tem svetu, če bi ne bilo bede, strašne, neizbežne, neizhodne bede, pred katero se ni moči nikamor skriti! Treba je bilo zdaj pogledati samo nazaj na vas, pa so se živo zbudili vsi večerajšnji spomini — in čar sreče, ki se je prikazala kroginkrog, je izginil v enem hipu.

Prišli so do cerkve. Marija se je ustavila pri dveri in se ni upala naprej. Tudi vsesti se ni upala, čeprav so zazvonili k službi božji šele ob devetih. Tako je stala ves čas.

Ko so brali evangelij, se je ljudstvo naenkrat razgibalo in napravilo prostor pomješkovi družini; stopili sta v cerkev dve deklici v belih oblekah, v širokokrajnih klobukih, in z njimi debeluhasti, rožnati malček v mornariškem kostimu. Njih pojavljanje je genilo Olgo; na prvi pogled je dejala, da so to fini, izobraženi in krasni ljudje. Marija pa jih je gledala izpod čela, turobno in plašno, kakor da se niso pojavili ljudje, ampak pošasti, ki bi jo mogli zmečkati, da se jim ni umeknila.

A kadar je dijakon zapeval v basu, so ji je vsakokrat zdelo, da nekdo kriči: »Ma-ari-ka! — in se je stresla.

III.

V vasi so kmalu izvedeli za prihod gostov in že po božji službi se je v izbi nabralo mnogo naroda. Prišli so i Leoničevi i Matvjejičevi i Iljičovi, da polizejo o svojih sorodnikih, ki so služili v Moskvi. Vse žukovske otroke, ki so znali pisati, so peljali v Moskvo in jih tam oddajali za služe in strežnike po gostiščih, (iz one strani vasi so jih pa dajali v službo samo pekomi) in to se je uvelo že davno, še za časa tlačanstva, ko je neki Luka Ivanič, žukovski kmet, zdaj uže davno pozabljen, v službi kot bufetnik v enem iz moskovskih klubov sprejemal k sebi na službo samo svoje zemljake. A ko so ti zlezli malo više, so si tudi naročali svoje sorodnike in jih porazdelili v razne gostilnice in restorane; in s tega časa sosedi sela Žukovo niso nazivali drugače kakor Hamskaja ali Holujevka.¹² Nikolaja so odpeljali v Moskvo, ko je bil star enajst let in nastavlja ga je na službo Ivan Makarič iz družine Matvjejičevih, ki je takrat služil za »kapeldi-norja« v »Eremitažu«. In zdaj je Nikolaj, obrnivši se k Matvjejičevim, dojal s poučljivim glasom:

— Ivan Makarič — je moj dobrotnik, in jaz sem dolžan moliti zanj podnevi in ponoči, zakaj po njem sem postal pravi človek.

— Batjuška ti moj, — je jokavo spregovorila visoka starka, sestra Ivana Makariča — ničesar več ne slišimo zanj, golobčka.

— Pozimi je služil pri Omonu, a letošnje sezono, tako sem slišal, nekje za mestom, v parku... Postaral se je! V prejšnjih časih je poleti večkrat prinesel po 10 rubljev dnevno na dom, a zdaj je povsod zaslužek zastal — gorje je starčku.

¹² Srdomilna prilika; nekako vas, iz katere pridejo sami nepridipravi.

Staruhe in babe so gledale Nikolaju v noge, ki so bile obute v valjanke,¹⁴ in na njegovo blede lice, in žalostno govorile:

— Ničesar nisi prislužil, Nikolaj Osi-pič, revček si! Kaj hočemo.

In vsi so ljubovali Sašo. Njej je že minulo 10 let, toda bila je male rasti, zelo suha, tako da bi ji na vid ne dal nobeden več kot 7 let. Sredi drugih deklic, zagorelih, grdo ostrizenih, odteh v dolge zbledele srajce, je ona, belčkana, z velikimi temnimi očmi in rdečo penljico v laseh, izgledala zabavna, kakor zverica, ki so jo ujeli na polju in prinesli v izbo.

— Ona zna čitati! — se je pohvalila Olga, nežno zroč v svojo hčer. — Čitaj, djetka! — je rekla, vzevši iz ogle evangelij. — Ti beri, a pravoslavni bodo poslušali.

Evangelij je bil star, težak, v kožo vezan, s prelitanimi robovi, in od njega je zadisalo, kakor da so stopili v izbo me-nihi. Saša je dvignila obrvi in začela glasno, kakor da poje:

»Očedšim že im, se Angel Gospoden, ... vo snje javilsja Josifu, glagolja: Vo-stav, poiimi Otroča in Mater Jego...«

— Otroča in Mater Jego, — je ponavila Olga in vsa pordečila od razburjenja. — »I bježi vo Egipet... i budi tamo, dondeže reku ti...«

Pri besedi »dondeže« se Olga ni zdržala in je zaplakala. Gledajoč nanjo je zahtela Marija, za njo pa sestra Ivana Makariča. Starček je zakasljajal in se obračal, da bi dal vnučici darček, pa ni ničesar našel in samo mahnil z roko. In ko se je branje končalo, so se sosedi razšli po domovih, gljneni in zelo zadovoljni z Olgo in Sašo.

¹⁴ Topli škornji iz klobučevine.

Zaradi praznika je družina ostala ves dan doma. Staruha, ki so jo i mož i snahi i vnuki, vsi enako nazivali babico, se je trudila vse delati sama; sama je kurila peč in postavljala samovar, sama je celo hodila na dnino in se potem kregala, da jo zamučujejo s delom. In vedno je skrbela, da bi kdo ne pojedel odveč, da bi starik in snahi ne sedeli brez dela. Zdaj se ji je zdelo, da se gostilničarjeve gosti pasejo v njeni ogradi in bežala je z dolgo palico in potem pol ure kričala velo in priko kakor ona sama; zdaj se ji je zdelo, da se vrana krade k piščancem in ona se je s kletvinami vrgla nanjo. Mrmrala in kregala se je od jutra do večera in čestozagnala tak krik, da so se mimoidoči na ulici ustavljali.

S svojim starcem je ravnala neljubeznjivo in ga nazivala zdaj poležuha zdaj kolero. On je bil nemaren in nezanesljiv, muzik in če bi ga ne bila neprestano dregala, bi najbrž sploh ne delal in sedel samo na peči ter se razgovarjal. On je sinu nadolgo pripovedoval o nekih svojih sovražnikih, se pritoževal na razne žalitve, ki da jih je imel vsak dan pretpeti od sosedov, in presedalo ga je poslušati.

— Da, — je pripovedoval, uprši roke v boke. — Da... Teden za praznikom Vzdignjenja Svetega Križa sem prodal seno po 30 kopejk za pud, dobrovoljno... Da... Prav... Toda, ko, veš, vozim zjutraj seno, dobrovoljno, ne da bi koga izžival, glej — pride iz traktira starosta Antip Sjedelnikov. Kam voziš, ti... taki in taki?... in me udari za uho.

Kirjaka pa je od pijančevanja bolela glava in sram ga je bilo pred bratom.

— Kaj ne naredi vodka! Ah, ti, moj Bog! — je mrmral, tresoč svojo bolno glavo. — Morata že oprostiti, bratec in sestra, zaradi Kristusa; saj sam nerad...

Praga. — Devise: Lira 149.25, Zagreb 46.50, Pariz 180.375, London 161.30, Newyork 33.95.

VREDNOSTNI PAPIRJI.

Ljubljana. 2 in pol odst. drž. renta za vojno škodo 116.50 (ponudba), Celjska posojilnica d. d., Celje 210 (povpraševanje), Ljubljanska kreditna banka 225—235, Merkantilna banka, Kočevje 123—130, Prva hrvatska štedionica, Zagreb 915—918, Slavenska banka Zagreb 98 (ponudba), Strojne tovarne in li-varne, Ljubljana 135—154, Trboveljska premogokopna družba, Ljubljana 395 (ponudba), Združene papirnice, Vevče 110—115 (zaklj. 110), 4 in pol odst. kom. zadolžnice Kranjske deželne banke 90 (ponudba).

Zagreb. Hrvatska Eskomptna banka, Zagreb 110—112, Hrv. sveopća kreditna banka, Zagreb 112—114, Hrvatska slav. zem. hipot. banka, Zagreb 57—58, Jugoslavenska banka, Zagreb 105—106, Prva hrvatska štedionica, Zagreb 915—917, Slavenska banka, Zagreb 100—102, Ljubljanska Kreditna banka, Ljubljana 225—235, Dioničko društvo za eksploataciju drva, Zagreb 89—100, Hrv. slav. d. d. za ind. šečera, Osijek 830—840, Narodna šumska industrija, Zagreb 84—85, Gultman 850, Slavonija 68—70, Strojne tovarne in li-varne, tu 150, 7 odst. inv. posojilo 62.50 do 63.50, Vojna odškodnina 113—115.

Dunaj. Alpine 322.500, Greinitz 138.000, Trboveljska družba 380.000, Hrvatska es-

komptna banka 120.000, Leykam 105.000, Jugoslavenska banka 95.000, Hrvatsko-slav. dež. hip. banka 51.500, Avstrijske tvornice za dušik 165.000, Mundus 625.

BLAGO.

Ljubljana. — Les: Deske I, II, 20, 25 mm, fco meja 700.0; trami od 3-3—8-10, monte, od 4—10 m dolžine, fco meja 400.0; trami, žagani na živ rob, fco meja 780.0; hrastovi plohi, obrobljeni, 44, 17-30, 2.90 m dolžine, fco meja 1250.0; hrastovi plohi, obrobljeni, 54, 17-30, 2.90 m dolžine, fco meja 1250.0; hrastovi plohi, obrobljeni, 54, 22-32, 2.80 m dolžine, fco meja 1250.0; hrastovi plohi, obrobljeni, 54, 15-30, 2.60 m dolžine, fco meja 1250.0; jesenov suhi plohi, 20—100 mm, fco Domžale 1400.0; drva, suha, bukova, 1 m dolžine, fco nakladalna postaja 5 vag. 26.50, 27.0, zaklj. 26.50; oglje la, vilano, fco meja 114.0. — Zito in poljski pridelki: Pšenica domača, fco Ljubljana 380.0; pšenica bačka, par. Ljubljana 420.0; koruza bačka, par. Ljubljana 340.0; oves bački, par. Ljubljana 320.0; oves bački, stari, par. Ljubljana 340.0; pšenična moka št. 0 bačka, par. Ljubljana 615.0; pšenična moka št. 2 bačka, par. Ljubljana 565.0; pšenična moka št. 5 bačka, par. Ljubljana 515.0; pšenična moka št. 6 bačka, par. Ljubljana 465.0; suhe gobe, srednje, fco Ljubljana 60.0; laneno seme, par. Ljubljana 685.0; konopla mandžur, b-n fco Ljubljana 880.0; Repica divja, fco slavonska

postaja 255.0. — Stročnice, sadje: Fižol ribničan, orig., fco Ljubljana 525.0; fižol prepeličar, orig., fco Ljubljana 450.0; fižol mandolon, orig., fco Ljubljana 350.0; orehi, fco Ljubljana 400.0; maraske lanske, fco Ljubljana 100.0. — Mast, slanina, sir: la garant. banat. čista svinjska mast, za kg fco magazin Ljubljana 35.0; la soljena samo hrbtina slanina, za kg fco magazin Ljubljana 34.0; la prekajena slanina, fco magazin Ljubljana 36.0.

Naznanila.

Dijaško podporno društvo priredi v prid akad. menzi v Ljubljani v nedeljo dne 5. okt. v Storah v gostilniških prostorih g. Marčiča, nekdanj Lokošek veliko vinsko trgatav. Spored zelo pester: ribolov, šaljiva pošta itd. Igra prvovrstna godba na pihala. Začetek ob 4 popoldne. Za obilno udeležbo se priporoča odbor.

Zadruga sebo-črkoslikarjev in pleskarjev sporoča, da se vrše vajeniške preizkušnje v tekočem mesecu. Nekolkovane prijave je poslati načelniku g. Štefanu Špletiču do 15. t. m.

Veliko vinsko trgatav priredi godbeni odsek prostovoljnega gasilnega društva v nedeljo 5 oktobra v veliki dvorani Mestnega doma. Ob 2. uri se vrši spreved po mestu. Ta trgatav ne bo običajna vinska trgatav, temveč je letos poskrbljeno za razvedrilo v

najobilnejši meri. Za izborna domača kapljica, izvrstno kuhinjo in drugo je poskrbljeno najizdatnejše. Poleg običajnih viničarjev in viničaric, župana, orožnikov, se je letos oglašil tudi znameniti zagovornik za vse one, ki se ne pokore zakonu pri beri grozdja. Zabava bo izborna in pričakujemo obile udeležbe. Začetek ob 4. uri popoldne. Vstopnina 5 Din. Čisti dobitek je namenjen društveni bolniški blagajni, zato se preplačila hvaležno sprejemajo. — Odbor.

Vsem obrtnikom političnega okraja Radovljica se naznanja, da se vrši v nedeljo 5. oktobra veliko obrtno zborovanje na Jesenih pri Mesarju ob 2. uri popoldne. Ker se bo obravnavalo o novem obrtnem redu in tudi druge jako važne točke, je udeležba za vsakega obrtnika obvezna.

Prostovoljno gasilno društvo na Rakeku priredi v nedeljo 5. t. m. v gostilni Ševar vinsko trgatav, spojeno z raznimi zabavnimi točkami. Prijatelje gasilstva najljubšeje vabimo. — Odbor.

Za jugoslov. patent št. 962 od 1. decembra 1921 na

»Kola za loženje u prosulje za sinterovanje i slično«

se iščejo kupci ali odjemalci licenc. — Cenj. ponudbe na ing. MILAN SUKLJE, patentni inženjer, Ljubljana, Rutarjeva ulica št. 9.

MALI OGLASI

Vsaka drobna vrstica Din 1'50 ali vsaka beseda 50 par. Najmanjši 5 Din. Oglasi nad deset vrstic se računajo višje. Za odgovor znamko!

Kupim ali vzamem v najem

MALO POSESTVO,
TRGOVINO z mešanimi blagom ali GOSTILNO v mestu ali na deželi. — Naslov pove uprava lista pod št. 6054.

Kuharica samostojna in poštena, z dobrimi spricvali, najraje z dežele, se sprejme. Ponudbe na naslov: POVSNAK, Kokra nad Kranjem. 6074

STANOVANJE
krasno, obsežno in mirno, 30 min. od mesta, odstopim vsled preselitve takoj listemu, ki odkupi mobilije. — Naslov pove uprava lista pod št. 6040.

Do 10 tisoč Din
posodim, kdor mi da suho PRAZNO SOBO in en prostor za shrambo drobnarije. — Ponudbe pod »SOBA 10« 6059 na upravo »Slovenca«.

Proda se HIŠA
v Kamniku s korporacijsko pravico. Naslov v upr. št. 6060

Klavir NAPRODAJ. — Naslov se izve v upravi lista pod št. 6083.

Sprejmeta se dva GOSPODA na stanovanje in hrano. Naslov v upravi lista pod št. 6071

Izjava.

Podpisani izjavljam, da nisem plačnik za nastale dolgove, ki bi jih napravil moj sin ANTON na moje ime.

IVAN SEVER,
Vič št. 104 pri Ljubljani.

Lep OTROŠKI VOZICEK s streho in desko KOLO ceno naprodaj. — Naslov v upravi lista pod št. 6055.

VAŽNO

za krojače in krojačice!
Noben krojač, nobena dama in nobena šivilja naj ne zamudi obiskovati KROJNICE J v Zidovski ulici 5, ki se prične 5. oktobra 1924. Najugodnejša prilika za izpopolnenje svojega znanja. Na razpolago vedno najmodernejši kroji svetovnih modelov. Vsaka dama ima priliko pod strok. nadzorstvom izvršiti svojo toaletto. Na željo dajem učne ure na lastnem domu. 6079

TRGOVCI POZOR!

Parcela 1000 m² ugod. naprodaj, primerna za zgradbo hiše ali za začetek barake za malo trgovino. Zelo dobičkonosno. Več povedo v trafiki Šterkovič, Dunajska cesta 5.

DRVA, trboveljski PREMOG.
Ivana Treo, Ljubljana, Cesta na gorenjski kolodv. 6.

Salonska OBLEKA, nova, poceni naprodaj. Istotam tudi Brockhaus Lexikon. Naslov v upravi lista pod št. 6073.

HIŠA s trgovino
na prometni točki, 10 min. od Ljubljane, se event. tudi z inventarjem takoj prodaj. — Naslov v upravi lista pod št. 6082.

Orehov letošnjega pridelka, zelo sušenih, kupim vsako množino. Ponudbe s ceno pod »Oreh« št. 6068 na upravo lista.

Proda se dobro ohranjen, skoro nov moški **ŠIVALNI STROJ** tvrdke »PFAF«. — Kje, pove uprava lista pod št. 6078.

ZGUBIL se je mlad lovski PES, rjav. — Oddati ga je pri F. Weinberger, Hranilnična cesta št. 12. 6067

KRASEN, NOV, ZEISSOV

dalnogled
s povečavo 12 X 20 X 40 na prodaj. Zaloga gramofonov **A. RASBERGER,** Sodna ulica št. 5.

ZAMENJAVA starih gramof. PLOŠČ
za rabljene ali nove, do konca tega mes. Zaloga gramofonov **A. RASBERGER,** Sodna ulica št. 5.

BLAGAJNIČARKA
s prakso, išče primer. mesta. Ponudbe pod »Blagajničarka št. 6065« na upravo lista.

Kupim suhe gobe
po najvišji ceni in vsako množino. — Ponudbe z navedbo cene in vzorcem na **IVAN SEVER** — VELENJE. 5648

Pri Slovenski trgovski delniški družbi, Ljubljana, Resljeva cesta št. 22 SE PRODA slamoreznica.

VINO
močno, zavreto, pokvarjeno, kakor duh po sodu in druge vinske bolezni, se popravi. — Naslov pri upravi pod 6062.

GOBE in FIŽOL
kupi SEVER in KOMP., Ljubljana, Wolfova ulica 12.

KDOR MI PRESKRBI STANOVANJE
s 3 sobami, kuhinjo in pritiklinami, dobi dobro nagrado. Ponudbe na upravo lista pod šifro »STANOVANJE«.

LAHKO SE PREPRICATE
in boste videli, da je modna **KROJAČNICA Jakob Smerajc** Poljanska cesta št. 13 najsolidnejša in najcenejša!

Radi odpotovanja v inozemstvo ugodno naprodaj sedem **FOTOGRAF. APARATOV** prvovrst. optike (Zeiss, Dagor, Hekla) v form. 4 1/2 X 6 do 13 X 18. Poizve se Stane Pavšek, Selo 63, Moste pri Ljubljani. 6069

Tvornica šešira »GLOBUS« Valjevo

išče enega **PREDDELAVCA** in eno **PREDDELAVKO** za trda dela. Plača dobra in stalno mesto. — Natančnejše podatke daje **FRAN DERENDA,** Ljubljana, Emonska cesta 8.

Korespondent

perfekten, samostojen, ki obvlada razen slovenskega in hrvatskega, nemški in italijanski jezik, se sprejme. Prednost imajo ponudniki, ki so že bili v kožarski industriji. Ponudbe in pogoje na **AND. JAKIL, KRMELJ — DOLENJSKO.**

Proda se družinski **BREK** in **KOCIJA** po zelo ugodni ceni. Naslov v upravi pod št. 6061.

Storže
jelove, borove ter **ZE-LOD** in **ZIR** kupuje **Fructus** **LJUBLJANA, Tabor 2.**

Kovine **BAKER, MED, PAKFONG, ROTGUSS,** mehki **SVINEC, ODPADKE** kupujemo po najvišjih cenah. Po robo pošljemo. — **BUTONIA, Zagreb, Horvačanska cesta 29, telefon 2261. 5208**

Trapist - sir
v vsaki množini razpošilja po povzetju kilogram po 20 Din **Milekarska udruga — VIROVITICA.**

VRATARJA
išče tvornica za čimprejšnji nastop. Oženjeni brez otrok, samo absolutno trezne in zaupljive osebe, naj vpošljejo svoje ponudbe z navedbo plače in prepisom spricval. Stanovanje, razsvetljava in kurivo brezplačno. Prednost imajo oni, kateri obvladajo nemški jezik. — Ponudbe pod šifro: »VRATAR III-A-43« naj se pošljejo na naslov: »Interklam« d. d. — Zagreb, Palmotičeva ulica 18.

AGILEN ZASTOPNIK
išče zastopstvo večjih tvrdk. Izvežban je za vse stroke. — Ponudbe na upravo lista pod šifro »Zastopnik« št. 5895.

PREMOG
Trboveljski Liboški Ormoški Trobnodolski dobavlja **najugodnejše DOM. ČEBIN** trg s premogom **Ljubljana** Wolfova ul. 1./II.

PERJE
kokošje, račje, gosje in gosji puh, oddaja vsako množino po zmerni ceni tvrdka **E. Vajda, Čakovec**

Nudim vpletke (kita) lasne obročke, barvanje las z Oreal Hemo. M. PODKRAJSEK frizer za dame in gospode

„ŽETVA“,
trgovina z žitom na debelo,
— **Sisak** —
priporoča iz svojega skladišča
pšenico, koruzo, oves, ječmen, fižol
po zmernih dnevnih cenah.

Res je, da
denar, ki ga izdaste za reklamo, nikdar ni zavrnjen, zato ker
ima reklama

za Vas veliko korist, če jo naročite o pravem času in v takem časopisu, ki ga na deželi največ bero. Vsa tozadevna zanesljiva pojasnila Vam da uprava »Slovenca«, ki Vam s tem prihrani mnogo truda in stroškov ter zagotovi **vedno uspeh!**

Otvoritev. Čast mi je slavnemu občinstvu naznaniti, da bom otvoril dne 15. oktobra 1924

zobotehnični atelje
v Ljubljani, Rožna ulica št. 15

Bajc Filozij, konc. zobotehnik.

V imenu vseh sorodnikov javljam, da je po dolgi mukepolni bolezni preminula, previdena s sv. zakramenti, sestra, teta, odnosno stara teta gospodična

Marija Jalen

DRUŽINE:

JALEN, RATEČE - KROPA KAPPUS, KAMNAGORICA.

ZAHVALA.

Vsem, ki so jo med dolgo mučno boleznijo obiskali in tolažili, in vsem, ki so jo spremenili na njeni zadnji poti, izrekamo priskrbeno zahvalo, zlasti čast. duhovščini, Marijini družbi, požarni brambi in vsemu ostalemu cenj. občinstvu.

Kamnagorica, dne 1. oktobra 1924.

ŽALUJOČI OSTALI.

Modni salon Marija Götzl
Ljubljana, Kongresni trg št. 8.

Cenjenim damam vljudno naznanjam, da so dospeli osebno izbrani **Pariški** in **Dunajski** modeli zadnjih novosti.

Največja izbira **klobukov** iz klobučevine v najokusnejših oblikah in poljubnih barvah.

Vsa popravila se sprejemajo ter po želji točno in najhitreje izvršujejo.

Najnovejši **žalni klobuki** vedno v zalogi.